HELSINGIN KAUPUNGIN

Vuoden 2015 talousarvioehdotuksen raami ja talousarvio- sekä taloussuunnitelmaehdotuksen 2015–2017 laatimisohjeet

Khs 24.3.2014

HELSINGIN KAUPUNGINKANSLIA
HELSINKI 2014

Julkaisija Helsingin kaupungin Kaupunginkanslia
Osoite PL 20 (Pohjoisesplanadi 11–13)
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Puhelin (09) 310 2505

Helmi Strategia ja Talous/Kaupungin toiminta ja talous/Talousarvio
Tilaukset Helsingin kaupungin kaupunginkanslia
puh. (09) 310 36253
Jakelu sähköposti nina.nyytaja@hel.fi

Helsingin kaupungin digipaino
Helsinki 2014

SISÄLLYSLUETTELO Sivu

1 JOHDANTO ... 1

2 KHN ANTAMAT VALMISTELUA OHJAAVAT KANNANOTOT HALLINTOKUNNILLE ... 6

3 VUODEN 2015 TALOUSARVIOEHDOTUKSEN RAAMI ... 7

4 TALOUTTA JA TOIMINTAA KOSKEVAT OHJEET JA SÄÄNNÖT ... 20

4.1 KUNTALAKI ... 20
4.2 KUNTAJAOSTON OHJEET ... 20
4.3 TALOUSSÄÄNTÖ ... 21

5 TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN RAKENNE ... 21

5.1 TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN OSAT ... 21
5.2 TULO- JA MENOLAJIT ... 22

6 TALOUSSUUNNITTELUN PERIAATTEITA ... 22

6.1 YLEISET PERIAATTEET ... 22
6.2 TASAPAINOPERIAATE ... 23
6.3 SUORITE- JA REALISOINTIPERIAATE ... 23
6.4 TÄYDELLISYYSPERIAATE ... 23
6.5 BRUTTO- JA NETTOPERIAATE ... 24
6.5.1 Kunnan liikelaitokset ... 24
6.5.2 Nettobudjetoidut yksiköt ... 25
6.6 ALIJÄÄMÄN KATTAMISVELVOLLISUUS ... 25
6.7 TOIMINNALLISET TAVOITTEET ... 25
6.8 TALOUSARVION SITOVUUS ... 25
6.9 SISÄISTEN PALVELUJEN BUDJETOINTI ... 26
6.10 SUUNNITELMAPOISTOJEN KÄSITTELY ... 26

7 SUUNNITTELUN YLEISOHJEET ... 27

7.1 TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN LÄHTÖKOHTA ... 27
7.2 LAATIMISOHJEIDEN KÄSITTELY LAUTA- JA JOHTOKUNNISSA ... 27
7.3 HALLINTOKUNTIEN YHTEISTOIMINTA ... 28
7.4 KILPAILUTTAMINEN ... 29

8 TALOUSARVIO- JA TALOUSSUUNNITELMAEHDOTUKSET ... 29

8.1 KAUPUNGIN STRATEGIAOHJELMA JA SEN TOTEUTTAMINEN ... 29
8.2 TOIMINNAN TAVOITTEET ... 29
8.3 KÄYTTÖTALOUS ... 32
8.3.1 Talousarviokirjaan sisältyvät perustelut ... 32
8.3.2 Menot ... 33
8.3.2.2 Vakuutusrahastomaksut ja -korvaukset ... 34
8.3.2.3 Arvonlisävero ... 34
8.3.2.4 Luottotappiot ... 34
8.3.2.5 Jäsenmaksut ... 35
8.3.2.6 Ulkopuolisin varoin rahoitettu toiminta sekä sponsorirahan käyttö ... 35
8.3.2.7 Vuosijuhlat ja historiikit ... 36
8.3.3 Tulot ... 36
8.3.4 Poistot ... 37
8.3.5 Erilliskysymykset ... 37

8.3.5.1 Kehittämishankkeet ... 37
8.3.5.2 EU-hankkeet ... 38
8.3.5.3 Pääkaupunkiseudun ja Helsingin seudun kuntien yhteistyö ... 38
8.3.5.4 Tietotekniikan kustannukset ja hankkeet ... 39
8.3.5.5 Ympäristöasioiden hallinta ja seuranta ... 40
8.3.5.6 Energiansäästötavoitteet ... 41
8.3.5.7 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ... 42
8.3.5.8 Talousarvioehdotuksen vaikutus terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen ... 43
8.4 HENKILÖSTÖ ... 43
8.4.2 Palkat ... 45
8.4.3 4 Henkilösivukulut ... 46
8.4.4 Palkkojen laskenta ... 47
8.4.5 Työhyvinvointitoiminta ... 47
8.4.6 Ammatillisen osaamisen kehittäminen ja Oiva Akatemian koulutus- , kehittämis- ja konsultointipalvelut 48
8.5 TILAT ... 48
8.6 INVESTOINTIOSA ... 50
8.6.1 Investointiehdotukset ... 50
8.6.2 Kunnan liikelaitosten investoinnit ... 53
8.6.3 Pysyvien vastaavien hyödykkeet ... 53
8.6.4 Hintataso ... 54

9 MUUT OHJEET ... 54

9.1 MUODOLLINEN ASU JA MÄÄRÄAJAT ... 54
9.1.1 Muodollinen asu ... 54
9.2 TIEDUSTELUT JA LISÄOHJEET ... 57

LIITTEET

1 Vuoden 2015 talousarvion nettobudjetoidut yksiköt
2 Talousarvioehdotuksen perustelutekstin rakenteen malli
3 Käyttötalousosan taulukkomallit
4 Tuloslaskelmaosan taulukkomallit
5 Investointiosan taulukkomallit
6 Rahoitusosan taulukkomallit
7 Taloussuunnittelun ja -ohjauksen vuosikello
8 Virastojen irtaimen omaisuuden perushankinnat 2015–2019
9 Henkilöstöresurssisuunnitelma
10 Tilankäyttöohjelma
11 HKL-liikelaitoksen alustava10-vuotisinvestointiohjelma
12 Investointiraami 2015 ja 2016 – 2024 Investointiohjelma
13 Lista hallintokuntien talousarvioehdotuksissaan käyttämistä diaarinumeroista AHJO-järjestelmässä

Vuoden 2015 talousarvioehdotuksen ja taloussuunnitelmaehdotuksen 2015–2017 laatimisohjeiden sähköinen versio on Helmissä:
Strategia ja Talous/Kaupungin toiminta ja talous/Talousarvio

1 JOHDANTO

Kaupungin voimassa olevan suunnittelujärjestelmän mukaan Khs antaa vuosittain valmisteltavien toimintaa ja taloutta koskevien suunnitelmien laatimista koskevat ohjeet.

Kuntalain mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Yleinen taloustilanne

Valtiovarainministeriön 19.12.2013 julkaiseman ennusteen mukaan Suomen taloustilanne näyttää synkältä. Viime vuosien aikana odotukset euroalueen talouskasvun viriämisestä ovat osoittautuneet optimistisiksi. Suomessakaan kasvu ei ole käynnistynyt odotetusti vaan bruttokansantuote on pysynyt jokseenkin ennallaan kevään jälkeen. Vuonna 2013 talous supistui Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan -1,4 prosenttia ja vuonna 2014 arvioidaan päästävän vain maltilliseen 0,8 prosentin kasvuun.

Vuonna 2013 koko talous supistui toista vuotta peräkkäin. Talouden heikko kehitys on ollut laaja-alaista, sillä kysyntäeristä vain julkinen kulutus ja julkiset investoinnit ovat vaikuttaneet nostavasti taloudelliseen aktiviteettiin. Vuonna 2014 talouden kasvun ennakoidaan olevan pitkälti ulkomaankaupan varassa. Teollisuustuotannon arvioidaan kääntyvän kolmen negatiivisen vuoden jälkeen kasvuun vuonna 2014 ja tämän arvioidaan vetävän myös palveluiden tuotannon hienoiseen kasvuun.

Edellä mainittuun ennusteeseen sisältyy kuitenkin edelleen riskejä. Huolimatta viimeaikaisista varovaisen optimistisista uutisista koskien euroaluetta kasvun käynnistyminen on hyvin hauraalla pohjalla. Euromaiden väliset kasvuerot ja kasvuedellytykset poikkeavat merkittävästi toisistaan ja euroalue kokonaisuudessaan on vielä herkkä shokeille. Suomessa hallituksen päättämät rakenteelliset toimet vaikuttavat Suomen talouskasvuun vasta pitkällä aikavälillä.

Julkisen talouden rahoitusasema on parissa vuodessa heikentynyt noin 3 mrd. euroa hallituksen sopeutustoimista huolimatta kokonaistuotannon alenemisen vuoksi. Talouskasvu tulee olemaan lähivuodet vaimeata, eikä kasvun yksinään uskota korjaavan julkisen talouden epätasapainoa. Julkiset menot suhteessa kokonaistuotantoon kohoavat korkeimmalle tasolle 15 vuoteen. Julkinen velka lisääntyy edelleen ja valtiontalous pysyy syvästi alijäämäisenä sopeutustoimista huolimatta.

BKT:n arvon ennuste vuodelle 2015 on pudonnut huomattavasti vuosi sitten ennustetusta, mikä heikentää tuntuvasti julkisen talouden tunnuslukuja. Julkisen velansuhde kokonaistuotantoon nousee 60 prosenttiin vuonna 2014.

Helsingin talouden liikkumavara

Suomen julkisessa taloudessa on tehty kuluneella hallituskaudella merkittäviä kuntien tulopohjaa leikkaavia päätöksiä. Valtion päätösten mukanaan tuomat kuntien tulopohjaa heikentävät 1,1 mrd. euron valtionosuusleikkaukset toteutetaan portaittain kasvaen vuosina 2012–2015. Tästä leikkauksesta yli kymmenesosa kohdentuu Helsingille ja heikentää siten merkittävästi Helsinginkin peruspalvelujen rahoitusta.

Kaupungin taloutta on lähdetty tasapainottamaan kaupunginvaltuuston vuosien 2013–2016 strategiaohjelmassa linjatulla tavalla. Keskeinen osa tätä on valtuuston asettama menojen kasvua hidastava tavoite, jossa emokaupungin käyttömenojen kasvu pidetään kustannustason nousun sekä asukasmäärän kasvun mukaisena vähennettynä vuotuisella 1 % tuottavuuden parantamisen tavoitteella. Toinen valtuuston strategiaohjelman linjaus on rahoittaa nykyistä merkittävästi suurempi osuus investoinneista tulorahoituksella ja kiinteän omaisuuden myyntituloilla sekä vuotuisten investointien tason rajaaminen 435 miljoonaan euroon. Kaupunginhallituksen päätöksellä molemmat tavoitteet tarkennettiin syksyllä koskemaan vuosia 2014–2017.

Vuonna 2013 kaupungin toimintamenot kasvoivat 3,6 prosenttia ilman liikelaitoksia sekä nettobudjetoituja sisäisiä palveluntuottajia Staraa ja tilakeskusta. Menokasvu ylittää valtuustokauden ensimmäisenä vuonna strategiaohjelman menokasvutavoitteen 0,4 prosenttiyksiköllä vaikka tuottavuuden parantamistavoitteesta luovuttiin vuoden 2013 osalta. Mikäli toimintamenojen kasvua tarkasteltaisiin strategiaohjelman tavoitteen mukaisesti tuottavuustavoite huomioon ottaen, ylittää toteutunut menokasvu sallitun menokasvun 1,4 prosenttiyksiköllä.

Vuoden 2015 raamia valmistellaan yhtä aikaa Helsingin Energian yhtiöittämisvalmistelujen kanssa. Kaupungin taloustilanne tulee muuttumaan oleellisesti Helsingin Energian liiketuloksen tulovirran kohdentuessa energiatuotannon investointeihin.

Helsingin Energian kertyneistä pääomista on viime vuosina voitu siirtää kaupungin palvelujen rahoittamiseen vuosittain merkittävä summa rahaa. Ilman näitä siirtoja kaupungin talous ei olisi talouden kasvaessakaan ollut tasapainossa. Helsingin Energian kehitysohjelman investointien, energiamarkkinoiden kilpailutilanteen sekä tulevan yhtiöittämisvel-

voitteen vuoksi kaupungin talouden liikkumavara kapenee tulevina vuosina merkittävästi.

Energian liiketuloksen tulovirrat kaupungille vähenevät vuosien 2013–2014 arviolta noin 220 milj. euron vuosittaiselta tasolta noin 80–90 milj. euron vuosittaiselle tasolle. Tämä tarkoittaa että, taloustavoitteisiin pääsemiseksi kaupungin taloudenpitoa joudutaan vuonna 2015 kiristämään merkittävästi. Arviot tulovirran vähenemisestä ovat niin merkittäviä, että toimintamenojen kasvun on oltava vuosina 2015–2017 matala, jotta strategiaohjelman mukainen 435 milj. euron investointiraami sekä joukkoliikenneinvestointien mukainen investointitaso voidaan rahoittaa ilman merkittävää lisävelkaantumista.

Lisäksi hallituksen rakennepoliittinen ohjelma ja siinä linjatut toimenpiteet kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämiseksi tulevat vaikuttamaan Helsingin lähivuosien taloussuunnitteluun. Tarkemmat hallituksen linjaukset tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen toimeenpanosta tehdään hallituksen maaliskuussa 2014 pidettävän kehysriihen yhteydessä. Lähtökohtana hallituksen valmistelussa on, että kuntatalous vahvistuu rakennepoliittisessa ohjelmassa päätetyn mukaisesti miljardilla eurolla vuoteen 2017 mennessä.

Raami 2015

Vuoden 2015 talousarvion raamin lähtökohtana on valtuustokauden 2013–2016 strategiaohjelman mukainen talouden tasapainoa ja tuottavuuden parantamista koskeva tavoite:

- velkaantumiskehitystä hidastetaan pitämällä emokaupungin käyttömenojen reaalikasvu asukasmäärän kasvun mukaisena vähennettynä vuotuisella 1 % tuottavuuden parantamisen tavoitteella valtuustokaudella 2013–2016 ja rahoittamalla nykyistä merkittävästi suurempi osuus investoinneista tulorahoituksella ja kiinteän omaisuuden myyntituloilla.

Jotta strategiaohjelman tavoitteet voitaisiin saavuttaa muuttuneessa toimintaympäristössä liikelaitosten yhtiöittämisen vaikutukset ja rakennepoliittisen ohjelman täytäntöönpano huomioon ottaen, on vuoden 2015 talousarvioehdotuksen raami laadittu siten, että kaupungin yhteenlasketut toimintamenot kasvavat raamissa +1,1 % vuoden 2014 talousarvion tasosta (ilman nettobudjetoituja yksiköitä Staraa ja tilakeskusta tarkastellen).

Raamin ja siihen liittyvän toimintamenojen kasvutason keskeisenä tavoitteena on strategiaohjelman mukaisesti velkaantumiskehityksen hidastaminen. Raamissa 2015 ja taloussuunnitelmavuosina 2016–2017 kaupungin velkaantuminen hidastuu ja investointien rahoittaminen tulorahoituksella ja kiinteän omaisuuden myyntituloilla toteutuu strategiatavoitteen mukaisesti.

Verrattaessa vuoden 2015 raamia tilinpäätökseen 2013 kaupungin yhteenlasketut toimintamenot kasvavat +3,3 % (ilman nettobudjetoituja yksiköitä Staraa ja tilakeskusta tarkastellen).

Useimpien hallintokuntien toimintamenot ovat raamissa talousarvion 2014 mukaisia. Tämä johtuu kaupungin velkaantumiskehityksen hillitsemistavoitteesta. Hallintokuntien toimintamenojen tasoa tulee kuitenkin tarkastella kokonaisuutena vuosien 2013, 2014 ja 2015 osalta. Kaupunkitasolla raamin niukasta liikkumavarasta 0,7 % on kohdennettu peruspalvelutoimintoihin. Raami sisältää 16,5 milj. euron avoimen kohdentamattoman varauksen, joka voi laskea tai kasvaa peruspalveluhintaindeksin ja/tai väestönkasvun ennusteiden muutoksen seurauksena.

Hallintokuntien tulee suunnitella toimintansa raamin puitteissa siten, että voimassa olevia virka- ja työehtosopimuksia noudatetaan. Kaupunginhallituksen käyttövaroihin ei ole varattu keskitettyjä palkkamäärärahoja.

Verotuloarviot perustuvat valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton veroennusteisiin. Kokonaisverotulojen arvioidaan kasvavan 3,5 % vuoden 2014 ennustetusta tasosta. Kunnallisverojen kasvuksi arvioidaan 3,5 % ja yhteisöveron kasvuksi 3,7 %. Valtakunnallisiin verotuloarvioihin liittyy riskejä ja kysymysmerkkejä, koska kokonaistuotanto on supistunut jo kahtena perättäisenä vuonna ja tuotannon kasvun ennakoidaan toteutuessaan vuonna 2014 olevan hyvin maltillista ja jäävän vuonna 2015 alle kahden prosentin.

Strategiaohjelman mukaisessa investointiraamissa on otettu huomioon indeksin mukainen kustannustason muutos.

Vuoden 2015 raamin mukaisen tulos- ja rahoituslaskelman ohessa on esitetty tulos- ja rahoituslaskelma-arviot myös vuosille 2016 ja 2017. Lisäksi on esitetty arviot koko kaupunkia koskevasta tulos- ja rahoituslaskelmasta vuosille 2015–2017.

Vuosien 2013 ja 2014 luvuissa ovat mukana liikelaitosmuotoiset Helsingin Energia ja Helsingin Satama. Vuosien 2015–2017 osalta lukuihin sisältyvät Helsingin Energialta ja Helsingin Satamalta kaupungin bud-

jettiin kohdentuvat rahaerät yhtiöittämisvalmisteluissa käytettyjen arvioiden mukaisina.

Talousarvioehdotuksien valmistelussa huomioon otettavaa

Hallintokuntien edellytetään talousarvioehdotuksissaan ja erityisesti määrärahoja kohdentaessaan ottavan huomioon kaupunginhallituksen valmistelua ohjaavat kannanotot, erityisesti rakennepoliittisen ohjelman täytäntöönpanosta keväällä 2014 tehtävät päätökset.

Hallintokuntien tulee huomioida euromääräistä talousarvioehdotusta valmistellessaan, että Helsingin Energialle sekä Helsingin Satamalle maksettavat menot ja niiltä saatavat tulot tulee budjetoida ulkoisiksi menoiksi ja tuloiksi.

Lisäksi hallintokuntien tulee ottaa huomioon kaupunginvaltuuston 12.2.2014 käymä raamin lähetekeskustelu (www.hel.fi/päätöksenteko ja hallinto/päätöksenteko/ kaupunginvaltuusto/päätösasiakirjat/ keskustelupöytäkirjat).

Talousarvion 2015 valmistelutilanne tuodaan Khlle tiedoksi 18.8.2014. Kaupunginhallitukselle annetaan arvio talouden tilanteen yleisestä kehityksestä, kaupungin talouden ja toiminnan seurantaraportti 2/2014 sekä selvitys kaupunginhallituksen raamiohjeistuksen toteutumisesta hallintokuntien valmistelussa.

Henkilöstötoimikunta on antanut laatimisohjeista lausunnon, joka jaettiin kaupunginhallitukselle 10.3.2014.

Taloudellisen tilanteen muuttuessa kaupunginhallitus tarkentaa tarvittaessa talousarvioehdotusten valmistelun perusteita ja raamia.

2 KHN ANTAMAT VALMISTELUA OHJAAVAT KANNANOTOT HALLINTOKUNNILLE

- Hallintokuntien tulee varautua ottamaan huomioon hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanon myötä kevään 2014 aikana tekemät päätökset ja sisällyttämään päätösten mukaiset toimenpiteet vuoden 2015 talousarvioehdotukseensa. Kaupunginhallitus tulee antamaan asiasta erilliset ohjeet sen jälkeen, kun valtion toimenpiteet ovat tiedossa.

- Hallintokuntien tulee valmistella 2015 talousarvioehdotuksensa siten, että Khn syksyllä 2013 päättämän mukaisesti eläköitymisen johdosta tai muuten vapautuvat tehtävät virastojen talous- ja hallintohenkilöstön piirissä pyritään täyttämään ensi sijassa virasto- tai kaupunkitasoisin sisäisin järjestelyin. Tavoitteena on se, että kaupungin kokonaishenkilöstömäärä näissä toiminnoissa ei kasva.

- Kaikkien virastojen tulee edistää tietojen avointa ja vapaata jakelua avaamalla julkiset tietovarantonsa vapaasti saataville. Hallintokuntien tulee ottaa huomioon kaupunkiyhteinen tavoitearkkitehtuuri ja hankeohjaus sekä varmistaa uushankinnoissa sovellusten avoimet rajapinnat, yhteensopivuudet ja sähköisen pitkäaikaissäilyttämisen vaatimukset (SÄHKE2)

3 VUODEN 2015 TALOUSARVIOEHDOTUKSEN RAAMI

(Sisältäen liikelaitokset ja itsenäisinä taseyksikköinä toimivat rahastot)

TULOSLASKELMA

	TP	TA	Raami	TS	TS
	2013	2014	2015	2016	2017
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Toimintatulot	1 901 174	1 905 591	1 136 895	1 165 317	1 194 450
Toimintamenot	-4 673 473	-4 797 415	-4 308 300	-4 351 383	-4 394 897
Toimintakate	**-2 772 299**	**-2 891 824**	**-3 171 405**	**-3 186 066**	**-3 200 447**
Verotulot	2 906 348	2 921 500	3 024 500	3 074 500	3 169 000
Valtionosuudet	275 737	254 600	254 600	254 600	254 600
Rahoitustulot	78 805	85 966	134 070	134 070	134 070
Rahoitusmenot	-15 916	-43 511	-57 739	-60 739	-63 739
Vuosikate	**472 675**	**326 731**	**184 026**	**216 365**	**293 484**
Poistot	-403 088	-433 047	-351 589	-360 379	-369 388
Satunnaiset erät	77 476	130 590	140 570	141 155	142 000
Tilikauden tulos	**147 063**	**24 274**	**-26 993**	**-2 858**	**66 096**
Poistoeron muutos	11 336	17 037	2 596	2 596	2 596
Varausten muutos	-5 293	-5 025	-3 070	-3 070	-3 070
Rahastojen muutos	5 928	10 850	10 402	10 402	10 402
Tilikauden yli-/alijäämä	**159 034**	**47 136**	**-17 065**	**7 070**	**76 025**

RAHOITUSLASKELMA

Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	472 675	326 731	184 026	216 365	293 484
Satunnaiset erät	77 476	130 590	140 570	141 155	142 000
Tulorahoituksen korjauserät	-98 175	-146 286	-155 786	-155 786	-155 786
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-647 268	-708 404	-625 111	-631 775	-631 775
Rahoitusosuudet investointimenoihin	13 196	9 570	2 570	2 570	2 570
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	106 974	128 000	138 000	138 000	138 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-75 122**	**-259 799**	**-315 731**	**-289 471**	**-211 507**
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	-22 688	-23 710	-29 510	-29 510	-29 510
Antolainasaamisten vähennykset	69 745	23 495	64 295	64 295	64 295
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	403 000	535 500	399 500	611 000	371 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-113 086	-275 935	-147 501	-408 887	-237 987
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-7 949	245	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	**329 022**	**259 595**	**286 784**	**236 898**	**167 798**
Vaikutus maksuvalmiuteen	**253 900**	**-204**	**-28 947**	**-52 573**	**-43 709**
Investointien tulorahoitusprosentti	**72**	**46**	**29**	**34**	**46**

(Ilman liikelaitoksia ja itsenäisinä taseyksikköinä toimivia rahastoja)

TULOSLASKELMA

	TP 2013 1 000 €	TA 2014 1 000 €	Raami 2015 1 000 €	TS 2016 1 000 €	TS 2017 1 000 €
Toimintatulot	1 393 605	1 426 579	1 452 103	1 488 406	1 525 616
Toimintamenot	-4 539 991	-4 669 390	-4 693 035	-4 739 965	-4 787 365
Toimintakate	**-3 146 386**	**-3 242 811**	**-3 240 932**	**-3 251 560**	**-3 261 749**
Verotulot	2 906 348	2 921 500	3 024 500	3 074 500	3 169 000
Valtionosuudet	275 737	254 600	254 600	254 600	254 600
Rahoitustulot	147 142	144 208	152 673	152 673	152 673
Rahoitusmenot	-12 462	-32 300	-48 974	-52 000	-55 000
Vuosikate	**170 379**	**45 197**	**141 867**	**178 213**	**259 524**
Poistot	-284 948	-304 432	-311 215	-318 995	-326 970
Satunnaiset tulot	77 726	130 590	140 570	141 155	142 000
Tilikauden tulos	**-36 843**	**-128 645**	**-28 778**	**373**	**74 553**
Poistoeron muutos	841	0	0	0	0
Rahastojen lisäys	-167	0	0	0	0
Rahastojen vähennys	7 291	10 850	10 402	10 402	10 402
Tilikauden yli-/alijäämä	**-28 878**	**-117 795**	**-18 376**	**10 775**	**84 955**

RAHOITUSLASKELMA

Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	170 379	45 197	141 867	178 213	259 524
Satunnaiset erät	77 726	130 590	140 570	140 570	140 570
Tulorahoituksen korjauserät	-93 988	-146 286	-155 786	-155 786	-155 786
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-415 335	-435 000	-447 095	-447 095	-447 095
Rahoitusosuudet investointimen	13 196	2 590	2 570	2 570	2 570
Pysyvien vast. hyödykk. luovutust	96 253	128 000	138 000	138 000	138 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-151 769**	**-274 909**	**-179 874**	**-143 528**	**-62 217**
Antolainauksen muutokset					
Antolainojen lisäys	-17 847	-15 350	-15 350	-15 350	-15 350
Antolainojen lyhennys	28 708	29 283	61 183	61 183	61 183
Lainakannan muutokset					
Ottolainat	273 000	472 000	250 000	460 000	220 000
Ottolainojen lyhennys	-91 135	-240 900	-135 745	-390 900	-220 000
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Pääoman siirto Helsingin Energian pääomasta	150 000	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	**342 726**	**245 033**	**160 088**	**114 933**	**45 833**
Vaikutus maksuvalmiuteen	**190 957**	**-29 876**	**-19 786**	**-28 595**	**-16 384**
Investointien tulorahoitusprosentti	**40**	**10**	**32**	**40**	**58**

		TP ENN 2013	TA 2014	TA 2015 Raami
1 KAUPUNGINJOHTAJAN TOIMIALA				
101 Vaalit, keskusvaaliltk:n käyt.	Tulot	0	900	900
	Menot	307	2 954	3 188
	Toimintakate	-307	-2 054	-2 288
102 Kaupunginvaltuusto, kanslian käyt.	Tulot	0	0	0
	Menot	1 981	2 317	2 317
	Toimintakate	-1 981	-2 317	-2 317
103 Tarkastuslautakunta ja -virasto	Tulot	0	0	0
	Menot	2 056	2 111	2 111
	Toimintakate	-2 056	-2 111	-2 111
104 Kaupunginhallitus	Tulot	369	0	0
	Menot	18 073	14 142	14 142
	Toimintakate	-17 704	-14 142	-14 142
110 Kaupunginkanslia	Tulot	14 254	27 468	26 583
Yhteensä	Menot	124 082	152 528	152 674
	Toimintakate	-109 828	-125 060	-126 091
11001 Kaupunginkanslia	Tulot	1 912	2 006	1 921
	Menot	58 291	64 644	64 644
	Toimintakate	-56 379	-62 638	-62 723
11002 Keskitetty tietotekniikka	Tulot	2 338	2 758	2 758
	Menot	19 197	25 353	25 920
	Toimintakate	-16 859	-22 595	-23 162
11003 ICT-palvelukeskus	Tulot	0	12 504	12 504
	Menot	0	12 504	12 504
	Toimintakate	0	0	0
11004 Työllisyyspolitiikka	Tulot	9 995	10 200	9 400
	Menot	33 578	34 106	34 106
	Toimintakate	-23 583	-23 906	-24 706
11005 Eläkkeet	Tulot	1	0	0
	Menot	10 195	13 221	12 700
	Toimintakate	-10 194	-13 221	-12 700
11006 Työsuhdematkalippu	Tulot	8	0	0
	Menot	2 821	2 700	2 800
	Toimintakate	-2 813	-2 700	-2 800

		TP ENN 2013	TA 2014	TA 2015 Raami
114 Keskitetysti maksettavat menot	Tulot	0	0	0
	Menot	3 203	9 904	26 404
	Toimintakate	-3 203	-9 904	-26 404
127 Kunnallisverotus, kanslian käytettäväksi	Tulot	0	0	0
	Menot	17 316	18 200	18 700
	Toimintakate	-17 316	-18 200	-18 700
135 HSY-kuntayhtymän maksuosuudet kanslian käyt.	Tulot	0	0	0
	Menot	1 943	2 085	2 085
	Toimintakate	-1 943	-2 085	-2 085
139 Muu yleishallinto	Tulot	5 783	1 200	1 200
	Menot	16 652	18 394	18 149
	Toimintakate	-10 869	-17 194	-16 949
Kj:n toimiala	**Tulot**	**20 406**	**29 568**	**28 683**
	Menot	**185 613**	**222 635**	**239 770**
	Toimintakate	**-165 207**	**-193 067**	**-211 087**

* Talousarvion kohdan 1 14 alakohdassa 1 14 03 Menovaraus, Khn käytettäväksi on varattu avoin kohdentamaton varaus 16,5 milj. euroa, joka voi laskea tai kasvaa peruspalveluhintaindeksin ja/tai väestönkasvun ennusteiden muutoksen seurauksena. Määrärahan käytöstä päätetään syksyllä.

		TP ENN 2013	TA 2014	TA 2015 Raami
2 RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖTOIMI				
205 Tukkutori	Tulot	5 817	5 920	5 979
	Menot	6 443	6 437	6 496
	Toimintakate	-627	-517	-517
208 Hankintakeskus	Tulot	15 251	13 777	13 777
	Menot	15 226	13 969	13 969
	Toimintakate	25	-192	-192
209 Rakennusvirasto Yhteensä	Tulot	65 655	68 509	72 337
	Menot	143 336	142 736	129 011
	Toimintakate	-77 680	-74 227	-56 674
20901 Katu- ja viheralueiden ylläpito	Tulot	55 353	57 249	60 902
	Menot	133 730	131 476	117 576
	Toimintakate	-78 377	-74 227	-56 674
20904 HKR-Rakennuttaja	Tulot	10 303	11 260	11 435
	Menot	9 606	11 260	11 435
	Toimintakate	697	0	0
210 Rakentamispalvelu	Tulot	219 746	248 673	220 000
	Menot	213 398	240 220	211 369
	Toimintakate	6 349	8 453	8 631
235 Pelastustoimi	Tulot	15 296	13 300	13 300
	Menot	50 692	51 652	51 652
	Toimintakate	-35 396	-38 352	-38 352
237 Ympäristötoimi	Tulot	1 164	1 157	1 157
	Menot	11 845	12 532	12 532
	Toimintakate	-10 681	-11 375	-11 375
242 HSL-kuntayhtymän maksuosuudet, kanslian käyt.	Tulot	0	0	0
	Menot	184 325	187 400	191 000
	Toimintakate	-184 325	-187 400	-191 000
Ryj:n toimiala	**Tulot**	**322 930**	**351 336**	**326 550**
	Menot	**625 265**	**654 946**	**616 029**
	Toimintakate	**-302 335**	**-303 610**	**-289 479**

		TP ENN 2013	TA 2014	TA 2015 Raami
3 SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI				
310 Sosiaali- ja terveysvirasto Yhteensä	Tulot	254 404	272 929	262 779
	Menot	2 146 530	2 162 893	2 177 882
	Toimintakate	-1 892 126	-1 889 964	-1 915 103
31001 Sosiaali- ja terveyspalvelut	Tulot	166 504	185 647	179 647
	Menot	1 455 469	1 466 980	1 477 280
	Toimintakate	-1 288 965	-1 281 333	-1 297 633
31004 Toimeentulotuki	Tulot	87 750	87 052	82 902
	Menot	168 765	170 000	172 090
	Toimintakate	-81 015	-82 948	-89 188
31005 Työllisyyden hoitaminen	Tulot	150	230	230
	Menot	5 652	6 107	6 107
	Toimintakate	-5 502	-5 877	-5 877
31006 HUS kuntayhtymä	Tulot	0	0	0
	Menot	516 643	519 806	522 405
	Toimintakate	-516 643	-519 806	-522 405
320 Varhaiskasvatusvirasto	Tulot	35 402	36 151	36 151
	Menot	358 996	370 817	379 671
	Toimintakate	-323 594	-334 666	-343 520
322 Käyttövarat, Khn käytettäväksi	Tulot	0	0	0
	Menot	0	0	0
	Toimintakate	0	0	0
Stj:n toimiala	**Tulot**	**289 806**	**309 080**	**298 930**
	Menot	**2 505 526**	**2 533 710**	**2 557 553**
	Toimintakate	**-2 215 720**	**-2 224 630**	**-2 258 623**

		TP ENN 2013	TA 2014	TA 2015 Raami
4 SIVISTYSTOIMI				
402 Opetusvirasto	Tulot	25 561	21 799	26 839
	Menot	640 573	657 372	665 698
	Toimintakate	-615 011	-635 573	-638 859
404 Metropolia AMK Oy:n tukeminen, Khn käyt.	Tulot	0	0	0
	Menot	3 120	2 560	2 000
	Toimintakate	-3 120	-2 560	-2 000
411 Suomenkielinen työväenopisto	Tulot	2 170	2 051	2 051
	Menot	14 668	15 060	15 060
	Toimintakate	-12 498	-13 009	-13 009
412 Ruotsinkielinen työväenopisto	Tulot	690	570	530
	Menot	3 124	3 223	3 223
	Toimintakate	-2 433	-2 653	-2 693
415 Kaupunginkirjasto	Tulot	4 072	2 970	2 671
	Menot	38 260	36 958	36 958
	Toimintakate	-34 188	-33 988	-34 287
416 Kaupungin taidemuseo	Tulot	538	309	310
	Menot	6 117	6 239	6 241
	Toimintakate	-5 579	-5 930	-5 931
417 Kulttuuritoimi				
41701-06 Kulttuuriasiainkeskus ja avustukset (ilman oopperaa ja kaupungin teatteria)	Tulot	1 511	1 220	1 220
	Menot	30 728	31 440	31 440
	Toimintakate	-29 216	-30 220	-30 220
41705 Avustus Suomen Kansallisoopperan Säätiölle	Tulot	0	0	0
	Menot	3 704	3 694	3 694
	Toimintakate	-3 704	-3 694	-3 694
41706 Avustus Helsingin teatterisäätiölle, Khn käyt	Tulot	0	0	0
	Menot	8 535	8 535	8 535
	Toimintakate	-8 535	-8 535	-8 535
Kulttuuritoimi yhteensä	Tulot	1 511	1 220	1 220
	Menot	42 967	43 669	43 669
	Toimintakate	-41 456	-42 449	-42 449

		TP ENN 2013	TA 2014	TA 2015 Raami
418 Kaupunginmuseo	Tulot	485	471	482
	Menot	7 508	7 583	7 594
	Toimintakate	-7 023	-7 112	-7 112
419 Orkesteritoiminta	Tulot	1 492	1 614	1 741
	Menot	12 174	12 817	12 817
	Toimintakate	-10 682	-11 203	-11 076
421 Korkeasaaren eläintarha	Tulot	4 242	4 300	4 454
	Menot	7 735	7 891	8 045
	Toimintakate	-3 493	-3 591	-3 591
431 Nuorisotoimi	Tulot	1 482	1 800	1 800
	Menot	29 287	30 250	30 250
	Toimintakate	-27 805	-28 450	-28 450
441 Liikuntatoimi	Tulot	16 142	13 735	13 735
	Menot	81 996	79 234	79 234
	Toimintakate	-65 854	-65 499	-65 499
452 Henkilöstökeskus	Tulot	0	0	0
	Menot	0	0	0
	Toimintakate	0	0	0
453 Työterveyskeskus	Tulot	15 786	15 140	15 442
	Menot	15 472	14 520	14 794
	Toimintakate	315	620	648
455 Tietokeskus	Tulot	488	554	554
	Menot	7 265	7 970	7 970
	Toimintakate	-6 777	-7 416	-7 416
Sj:n toimiala	**Tulot**	**74 660**	**66 533**	**71 829**
	Menot	**910 264**	**925 346**	**933 553**
	Toimintakate	**-835 604**	**-858 813**	**-861 724**

		TP ENN 2013	TA 2014	TA 2015 Raami
5 KAUPUNKISUUNNITTELU- JA KIINTEISTÖTOIMI				
511 Kaupunkisuunnittelutoimi	Tulot	596	420	420
	Menot	26 145	26 451	26 451
	Toimintakate	-25 549	-26 031	-26 031
521 Kiinteistötoimi Yhteensä	Tulot	664 639	648 469	704 019
	Menot	257 163	268 836	276 926
	Toimintakate	407 476	379 633	427 093
52101 Kiinteistövirasto	Tulot	223 477	224 469	249 619
	Menot	21 218	21 732	21 732
	Toimintakate	202 259	202 737	227 887
52103 Tilakeskus	Tulot	441 161	424 000	454 400
	Menot	235 049	245 974	254 064
	Toimintakate	206 112	178 026	200 336
52105 Avustukset asuintalojen hissien rakentamiseen	Tulot	0	0	0
	Menot	895	1 130	1 130
	Toimintakate	-895	-1 130	-1 130
522 Asuntotuotantotoimisto	Tulot	11 845	14 086	14 485
	Menot	10 978	13 387	13 786
	Toimintakate	866	699	699
531 Rakennusvalvonta	Tulot	8 724	7 087	7 187
	Menot	8 605	8 865	8 865
	Toimintakate	119	-1 778	-1 678
Kaj:n toimiala	**Tulot**	**685 803**	**670 062**	**726 111**
	Menot	**302 891**	**317 539**	**326 028**
	Toimintakate	**382 912**	**352 523**	**400 083**
Käyttömenot	*Tulot*	*1 393 605*	*1 426 579*	*1 452 103*
	Menot	*4 529 559*	*4 654 176*	*4 672 933*
	Toimintakate	*-3 135 954*	*-3 227 597*	*-3 220 830*
Tuet, kaupunginkanslian käytettäväksi		10 432	15 214	20 102
TOIMINTAMENOT	**Tulot**	**1 393 605**	**1 426 579**	**1 452 103**
	Menot	**4 539 991**	**4 669 390**	**4 693 035**
	Toimintakate	**-3 146 386**	**-3 242 811**	**-3 240 932**

		TP ENN 2013	TA 2014	TA 2015 Raami
7 TULOSLASKELMAOSA				
701 Toiminnan rahoitus	Tulot	3 182 085	3 176 100	3 279 100
	Menot	0	0	0
	Toimintakate	3 182 085	3 176 100	3 279 100
Kunnan tulovero		2 442 087	2 446 000	2 532 000
Osuus yhteisöveron tuotosta		268 546	270 000	280 000
Kiinteistövero		195 275	205 000	212 000
Koiravero		441	500	500
Verotulot yhteensä		2 906 349	2 921 500	3 024 500
Valtionosuudet yhteensä		275 737	254 600	254 600
702 Rahoitus- ja sijoitustoiminta	Tulot	147 142	144 208	152 673
	Menot	22 894	47 514	69 076
	Toimintakate	124 247	96 694	83 597
703 Rahastointi	Tulot	7 291	10 850	10 402
	Menot	167	0	0
	Toimintakate	7 124	10 850	10 402
705 Poistoero	Tulot	841	0	0
	Menot	0	0	0
	Toimintakate	841	0	0
	Tulot	**3 337 359**	**3 331 158**	**3 442 175**
	Menot	**23 061**	**47 514**	**69 076**
	Netto	**3 314 297**	**3 283 644**	**3 373 099**

		TP ENN 2013	TA 2014	TA 2015 Raami
8 INVESTOINTIOSA				
801 Kiinteä omaisuus	Tulot	78 859	100 000	100 000
	Menot	78 844	66 420	74 080
	Toimintakate	15	33 580	25 920
802 Talonrakennus	Tulot	0	0	0
	Menot	174 979	176 142	180 266
	Toimintakate	-174 979	-176 142	-180 266
80205 Pelastustoimen rak. pelk:n käyt.	Tulot	0	0	0
(sisältyy kohtaan 802 Talonrakennus)	Menot	1 419	1 900	5 899
	Toimintakate	-1 419	-1 900	-5 899
803 Kadut, liikenneväylät ja radat	Tulot	0	0	0
	Menot	75 167	103 951	103 240
	Toimintakate	-75 167	-103 951	-103 240
805 Väestönsuojat	Tulot	4 620	100	100
	Menot	992	500	407
	Toimintakate	3 628	-400	-307
806 Puistorakentaminen	Tulot	0	0	0
	Menot	6 798	7 980	10 588
	Toimintakate	-6 798	-7 980	-10 588
807 Liikuntapaikat, lilk:n käytettäväksi	Tulot	0	0	0
	Menot	14 484	10 700	10 069
	Toimintakate	-14 484	-10 700	-10 069
808 Korkeasaaren eläintarha	Tulot	0	0	0
	Menot	2 231	2 500	2 543
	Toimintakate	-2 231	-2 500	-2 543
809 Irtaimen omaisuuden perushankinta	Tulot	0	490	470
	Menot	41 426	54 677	52 225
	Toimintakate	-41 426	-54 187	-51 755
80903 Tarkastusvirasto		0	0	0
80906 Pelastustoimi		2 276	2 440	3 000
80907 Ympäristökeskus		63	150	152
80910 Kaupunginkanslia		3 888	12 092	16 264
80911 Hankintakeskus		0	50	51
80912 Rakennusvirasto		1 039	730	742
80913 Rakentamispalvelu		3 845	3 300	3 353

		TP ENN 2013	TA 2014	TA 2015 Raami
80914 Opetusvirasto		12 331	18 000	12 192
80917 Suomenkielinen työväenopisto		113	59	64
80918 Ruotsinkielinen työväenopisto		33	42	46
80919 Kirjastotoimi		1 267	1 089	983
80920 Kulttuuritoimi		453	335	306
80921 Kaupunginmuseo		165	140	305
80922 Kaupungin taidemuseo		474	500	355
80923 Korkeasaaren eläintarha		88	74	76
80924 Nuorisotoimi		450	377	383
80925 Liikuntatoimi		670	800	864
80926 Kaupunginorkesteri		0	84	85
80928 Työterveyskeskus		33	30	30
80929 Tietokeskus		12	42	43
80932 Sosiaali- ja terveysvirasto		11 109	11 350	9 500
80933 Varhaiskasvatusvirasto		993	803	1 016
80935 Kaupunkisuunnittelutoimi		1 034	750	762
80936 Kiinteistötoimi		675	580	1 000
80937 Rakennusvalvonta		349	800	610
80938 Asuntotuotantotoimisto		67	60	43
818 Helsingin kaupungin tukkutori	Tulot	0	0	0
	Menot	2 000	1 500	962
	Toimintakate	-2 000	-1 500	-962
821 Kuntayhtymät, kanslian käytettäväksi	Tulot	0	0	0
	Menot	0	130	130
	Toimintakate	0	-130	-130
822 Arvopaperit	Tulot	0	0	0
	Menot	14 579	8 000	5 085
	Toimintakate	-14 579	-8 000	-5 085
829 Muu pääomatalous	Tulot	25 371	30 000	40 000
	Menot	3 836	2 500	7 500
	Toimintakate	21 535	27 500	32 500
82903 Lähiörahastosta rahoitettavat	Tulot	0	0	0
(sisältyy kohtaan 829 Muu pääomatalous)	Menot	3 745	0	5 000
	Toimintakate	-3 745	0	-5 000
	Tulot	**108 850**	**130 590**	**140 570**
	Menot	**415 335**	**435 000**	**447 095**
	Netto	**-306 485**	**-304 410**	**-306 525**

Strategian mukaiseen investointiraamiin on tehty vuodelle 2015 luvun 8.6 mukaiset indeksitarkistukset sekä lisätty lähiörahastosta rahoitettavat kohteet.

Investointiraami 2015 ja 2016 – 2024 investointiohjelma on liitteenä 12.

		TP ENN 2013	TA 2014	TA 2015 Raami
9 RAHOITUSOSA				
901 Pitkävaikutteinen rahoitus	Tulot	301 708	501 283	311 183
	Menot	108 982	256 250	151 095
	Toimintakate	192 726	245 033	160 088
	Tulot	**301 708**	**501 283**	**311 183**
	Menot	**108 982**	**256 250**	**151 095**
	Netto	**192 726**	**245 033**	**160 088**

4 TALOUTTA JA TOIMINTAA KOSKEVAT OHJEET JA SÄÄNNÖT

Taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat kuntalain 8. luku, kirjanpitolaki ja -asetus, kirjanpitolautakunnan ja sen kuntajaoston antamat ohjeet sekä taloussääntö, talousarvio (Kvsto 13.11.2013) ja poistosuunnitelma (Kvsto 29.11.2006 ja 11.5.2011).

4.1 Kuntalaki

Kuntalain (365/95) 65 §:ssä on säännökset talousarvion käsittelystä, hyväksymisestä, velvoittavuudesta, sisällöstä, rakenteesta ja talousarvioperiaatteista sekä myös vuotta pitemmän aikavälin toiminnan ja talouden suunnittelusta.

Kuntalain 67 §:ssä on säännökset kunnan kirjanpidosta:
”Kunnan kirjanpitovelvollisuudesta, kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä on sen lisäksi mitä tässä laissa säädetään soveltuvin osin voimassa, mitä kirjanpitolaissa (655/73) säädetään. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain ja tämän lain 68–70 §:n soveltamisesta.”

4.2 Kuntajaoston ohjeet

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut seuraavat yleisohjeet

- ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksessä (3.2.2009)
- kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista (17.11.2009)
- kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta (17.11.2009)
- kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta (24.1.2011)
- kunnallisen liikelaitoksen kirjanpidollisesta käsittelystä (16.12.2008)
- kunnan ja kuntayhtymän suunnitelman mukaisista poistoista (15.11.2011)
- kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta (13.12.2011)
- kunnan ja kuntayhtymän taseen laatimisesta (14.12.2010)
- kunnan ja kuntayhtymän rahoituslaskelman laatimisesta (28.11.2006)

Kuntajaoston yleisohjeet ovat sitovia. Kuntajaoston yleisohjeita ja lausuntoja saa Kuntaliitosta sekä Kuntaliiton internet -sivuilta. Lisäksi aiheisiin saattaa liittyä kaupungin omaa ohjeistusta, joka tarkentaa yo. ohjeita. Osa kaupungin omasta ohjeistuksesta on koottu liitteeseen 2.

4.3 Taloussääntö

Kvston 6.6.2012 (192 §) hyväksymässä taloussäännössä on määritelty mm. taloudenhoidon toimintaperiaatteet, taloushallinnon organisaatio sekä annettu määräyksiä strategioista, talousarviosta ja taloussuunnitelmasta, rahatoimesta ja laskentatoimesta. Taloussääntöä on noudatettava kaupungin talouden suunnittelussa, rahatoimessa, sijoitustoiminnassa ja laskentatoimessa sekä muussa taloudenhoidossa.

Taloussäännön mukaan kaupungin tehtävät ja toiminnot on hoidettava siten, että mm.

- valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutetaan,
- kaupungin talous on tasapainossa,
- vastuu kunkin tehtäväalueen toiminnallisesta ja taloudellisesta tuloksesta on selkeä,
- organisaation kaikilla tasoilla ja kaikissa toiminnoissa on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

5 TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN RAKENNE

5.1 Talousarvion ja -suunnitelman osat

Kuntalain mukaan talousarviossa on käyttötalous-, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosa (Helsingin kaupungin käyttämät taulukkomallit liitteinä 3–6). Samaa rakennetta noudatetaan taloussuunnitelmassa ja tilinpäätökseen sisältyvässä talousarvion toteutumisvertailussa. Toimintaa ja taloutta suunnitellaan ja seurataan käyttötalouden, investointien, tuloslaskennan ja rahoituksen näkökulmista.

Talousarvioon ja -suunnitelmaan sisältyy lisäksi yleisperusteluita ja liitteitä.

Käyttötalousosa sisältää tuloslaskelman muotoiset talousarviot, sitovat toiminnalliset tavoitteet, toimenpiteet, joilla tavoitteisiin päästään ja tarvittavat tunnuslukutaulukot sekä talousarviovuoden että taloussuunnitelmavuosien osalta.

Virastojen ja liikelaitosten talousarvioasetelmat pysyvät pääsääntöisesti ennallaan. Mahdolliset asetelmamuutokset tehdään yhteistyössä kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston sekä virastojen ja liikelaitosten kanssa.

Tuloslaskelmaosassa esitetään informaatiotietona tuloslaskelmat sekä määräraha- ja tuloarviotaulukot, joista Kvsto päättää. Tuloslaskelmaan,

jossa kuvataan tilikauden tuloksen muodostumista, tiedot saadaan käyttötalousosasta ja tuloslaskelmaosan määrärahoista ja tuloarvioista.

Virastojen ja liikelaitosten yhdistettyyn tuloslaskelmaan saadaan tiedot käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan lisäksi myös liikelaitosten talousarvioista sisäiset erät eliminoiden. Tuloslaskelmaosassa kuvataan tulorahoituksen riittävyyttä käyttömenoihin ja poistoihin.

Investointiosassa esitetään pitkävaikutteisten tuotantovälineiden, esim. rakennusten ja kaluston, hankinta, rahoitusomaisuudet ja omaisuuden myynti.

Rahoitusosassa esitetään yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö. Rahoitusosa sisältää rahoituslaskelmien lisäksi määräraha- ja tuloarviotaulukot, joiden perusteella määrärahojen sitovat päätökset tehdään. Rahoituslaskelmaan, jossa kuvataan toiminnan rahoitusta, tiedot kerätään tuloslaskelmaosan lisäksi investointiosasta ja rahoitusosan taulukoista. Virastojen ja liikelaitosten yhdistettyyn rahoituslaskelmaan kerätään em. tietojen lisäksi tiedot liikelaitosten talousarvioista. Laskelmassa on eliminoitu sisäiset erät. Rahoituslaskelmat esitetään informaatiotietona kuten tuloslaskelmatkin.

Yleisperusteluissa esitetään mm. katsaus yleiseen taloudelliseen tilanteeseen, kaupungin taloudellisen tilanteen kehittymiseen sekä tietoja taloussuunnitelman sisällöstä.

5.2 Tulo- ja menolajit

Tuloslaskelman erät muodostuvat tulo- ja menolajeista. Tulo- ja menolajien sisältö noudattaa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamia ohjeita, Tilastokeskuksen luokitusta sekä Kuntaliiton tililuettelomallia.

6 TALOUSSUUNNITTELUN PERIAATTEITA

6.1 Yleiset periaatteet

Taloussuunnittelun periaatteita kuntaliiton suosituksen mukaan ovat tasapainoperiaate, brutto- ja nettoperiaate, suorite- ja realisointiperiaate ja täydellisyysperiaate.

6.2 Tasapainoperiaate

Kuntalaki velvoittaa kuntaa huolehtimaan tulorahoituksen riittävyydestä ja maksuvalmiuden säilyttämisestä. Suunnitellun toiminnan ja hankkeiden on oltava realistisia suhteessa käytettäviin varoihin. Taloussuunnitelmassa on esitettävä toimenpiteet edellisiltä tilikausilta kertyneen tai kuluvalta tilikaudelta kertyvän alijäämän kattamiseksi. Muodollista tulojen ja menojen tasapainottamista vuositasolla ei kuitenkaan edellytetä.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää. Jos taseen alijäämää ei saada katetuksi suunnittelukautena, taloussuunnitelman yhteydessä on päätettävä yksilöidyistä toimenpiteistä (toimenpideohjelma), joilla kattamaton alijäämä katetaan valtuuston erikseen päättämänä kattamiskautena. Kuntalain 65.3 §:n säännös alijäämän kattamisvelvollisuudesta ei kuitenkaan koske kuntayhtymää.

Kunta, jonka kuluvan vuoden tasearvio on ylijäämäinen, voi sen sijaan tehdä alijäämäisen taloussuunnitelman. Suunnitelman alijäämäisyys ei kuitenkaan saa olla suurempi kuin talousarvion laadintavuoden tasearvion mukainen kertynyt ylijäämä.

Talouden tasapainoperiaate sisältää myös sen, etteivät kunnan sitoumukset ja niihin liittyvät riskit saa ylittää sen voimavaroja. Erityinen riski liittyy esimerkiksi lainatakauksiin ja vakuuksiin yhteisöille, jotka eivät ole kunnan määräysvallassa.

6.3 Suorite- ja realisointiperiaate

Menojen suoriteperiaate tarkoittaa, että talousarvioon ja -suunnitelmaan otetaan varainhoitovuoden aikana vastaanotetuista tuotannontekijöistä aiheutuvat menot ja muut sellaiset menot, joiden suorittamiseen kunta on varainhoitovuoden aikana sitoutunut. Tulojen realisointiperiaate tarkoittaa, että talousarvioon ja -suunnitelmaan otetaan varainhoitovuoden aikana suoritteiden luovuttamisesta aiheutuvat ja muut lopullisesti kunnalle kuuluvat tulot.

6.4 Täydellisyysperiaate

Täydellisyysperiaatteen mukaan talousarvioon on otettava kunnan rahan käyttö ja rahan lähteet kokonaisuudessaan. Tiedossa olevia menoja tai tuloja ei voi jättää talousarviosta pois. Täydellisyysperiaatteen mukaan myös kunnan eri tehtävien sisäiset ostot ja myynnit otetaan talousarvioon, vaikka niihin ei suoraan liity rahan käyttöä.

6.5 Brutto- ja nettoperiaate

Bruttoperiaate tarkoittaa, että menot ja tulot budjetoidaan erikseen määrärahoina ja tuloarvioina. Menettely on perusteltu silloin, kun tehtävä rahoitetaan pääsääntöisesti verorahoituksella. Myös silloin, kun tehtävän menot eivät riipu siihen kohdistuvista tuloista, on bruttoperiaate ensisijainen, vaikka tulojen määrä olisi merkittävä.

Nettoperiaate tarkoittaa, että talousarviossa sitovuus määrätään nettomääräisesti tulojen ja menojen erotuksena. Tämä on tarkoituksenmukaista tehtävissä, jotka rahoitetaan pääosin palvelujen myynti- ja maksutuloilla. Esimerkiksi kuntien yhteistoiminnassa toimintaa ylläpitävä kunta budjetoi sitovana vain oman osuutensa menoista. Kuntayhtymässä nettobudjetointia sovelletaan pääsääntöisesti kaikissa tehtävissä, joihin kohdistetaan jäsenkuntien maksuosuuksia ja muita tuloja.

Kunnan liikelaitosta sitovana nettoeränä kunnan talousarviossa on tulo, joka liikelaitoksen tulee tulouttaa korvauksena kunnan liikelaitokseen sijoittamasta oman tai vieraanpääomanehtoisesta pääomasta sekä meno, joka on kunnan avustusta liikelaitokselle. Liikelaitoksen investoinnit rahoitetaan lähtökohtaisesti tulorahoituksella. Niihin ei osoiteta kunnan talousarviossa määrärahaa muuten kuin pääomasijoituksena samaan tapaan, kuin kunta osoittaa rahoitusta tytäryhteisölleen.

6.5.1 Kunnan liikelaitokset

Kunnan liikelaitos edellyttää Kvstossa erikseen tehtävää perustamispäätöstä.

Kunnan liikelaitoksia ovat Helsingin kaupungin taloushallintopalvelu -liikelaitos (Talpa), Helsingin kaupungin liikennelaitos -liikelaitos, Helsingin kaupungin Palmia -liikelaitos, ja Helsingin kaupungin henkilöstön kehittämispalvelut -liikelaitos (Oiva Akatemia).

Liikelaitosten perustamislainan korot ja peruspääoman tuotto käsitellään tuloslaskelmaosassa tuloina ja rahoitusavustus menona. Perustamislainan lyhennykset käsitellään rahoitusosassa tuloina ja perustamislainan anto ja muu lainananto sekä peruspääoman korotus menona. Toiminnan perustelut esitetään käyttötalousosassa.

Perusteluiksi kunnan liikelaitokset esittävät strategiset tavoitteet, kilpailuttamisen periaatteet, tulos- ja rahoituslaskelman, sitovat tavoitteet toiminnalle sekä investointisuunnitelman. Laskelmat esitetään kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamien tulos- ja rahoituslaskelmakaavojen mukaisina (Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän liikelaitoksen kirjan-

pidollisesta käsittelystä). Perustelut esitetään talousarvion perustelutekstin rakenteen mallin mukaisesti (liite 2).

6.5.2 Nettobudjetoidut yksiköt

Nettobudjetoidut yksiköt sisältyvät käyttötalousosaan ja budjetoidaan aina omalle talousarviokohdalleen. Yksiköiden talousarvio esitetään tuloslaskelman muodossa. Kvsto päättää sitovuustasoksi toimintakatteen.

Luettelo vuoden 2015 talousarvion nettobudjetoiduista yksiköistä on liitteenä 1.

6.6 Alijäämän kattamisvelvollisuus

Kuntalaki ei edellytä vuositasolla pyrkimystä nollatulokseen eli muodollista tulojen ja menojen tasapainottamista.

Kuntalain 65 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää. Jos taseen alijäämää ei saada katetuksi suunnittelukautena, taloussuunnitelman yhteydessä on päätettävä yksilöidyistä toimenpiteistä (*toimenpideohjelma*), joilla kattamaton alijäämä katetaan valtuuston erikseen päättämänä kattamiskautena (*alijäämän kattamisvelvollisuus*).

6.7 Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnallinen tavoite on talousarviossa Kvston tehtäväkohtaisesti asettama määrärahan käyttötarkoitusta, palvelutuotannon määrää tai laatua tai toiminnan kehittämistä ohjaava tavoite.

Kvsto päättää talousarvion käsittelyn yhteydessä, mitkä tavoitteista ovat sitovia. Muut tunnusluvut esitetään perusteluina. Talousarvion toteutumista seurattaessa seurataan myös näiden mittareiden kuvaamien toimintojen toteutumista.

6.8 Talousarvion sitovuus

Toiminnassa ja taloudenhoidossa noudatetaan talousarviota. Kvstoon nähden sitovaksi eräksi talousarviossa voidaan määritellä määräraha, tuloarvio tai toimintakate ja/tai toiminnallinen tavoite.

Pääsääntöisesti sitovuustaso on

– bruttobudjetoiduilla yksiköillä

- kohdan menot yhteensä
- toiminnalliset tavoitteet

– nettobudjetoiduilla yksiköillä
- toimintakate
- toiminnalliset tavoitteet

– kunnan liikelaitokset
- tuloslaskelma- ja rahoitusosaan merkittävät erät
- toiminnalliset tavoitteet

Hallintokunnan talousarvioon voi sisältyä mm. avustuksia yhteisöille, ulkopuolisin varoin rahoitettua toimintaa ja EU-hankkeita. Näihin toimintoihin varatut määrärahat esitetään tarvittaessa sitovina erikseen esim. erityisperusteluina tai liitteinä.

Talousarvion käsittelyn yhteydessä Kvsto päättää hallintokuntien talousarvioiden sitovuustason.

6.9 Sisäisten palvelujen budjetointi

Hallintokuntien välinen laskutus sisällytetään menoihin ja tuloihin ja näin saadaan kuva hallintokunnan kokonaismenoista ja -tuloista. **Talousarvioehdotuksessa on esitettävä erikseen sisäisten erien osuus ao. meno-/tulolajierästä.** Sisäisiä eriä tarvitaan virastojen ja liikelaitosten yhdistettyjen tulos- ja rahoituslaskelmien tuottamisessa. Hallintokuntien on huomioitava, että Helsingin energia ja Helsingin satama tullaan yhtiöittämään, joten niiden sisäisiä eriä ei enää budjetoida.

Hallintokunnan sisäistä laskutusta (esim. osastojen välinen) ei pääsääntöisesti käsitellä talousarviossa. Määrärahat budjetoidaan palvelujen tuottajalle, jolloin kaupungille todella aiheutuvat menot (esim. palkat) voidaan kohdistaa oikeille tulostileille. Sisäistä laskutusta seurataan kustannuslaskennassa.

Mikäli hallintokunnan talousarvioon kuitenkin sisältyy omana kohtanaan nettobudjetoitu yksikkö, joka myy palveluja myös oman hallintokunnan toisille yksiköille, em. tilaajayksiköt budjetoivat menoina palvelujen ostot ja tuottajayksikkö budjetoi menoina palvelujen tuottamisesta aiheutuvat menot ja tuloina palvelujen myyntitulot.

6.10 Suunnitelmapoistojen käsittely

Poistot käsitellään hallintokuntien tuloslaskelmissa määrärahan ulkopuolisena eränä, josta ne siirtyvät koko kaupungin tuloslaskelmaan.

7 SUUNNITTELUN YLEISOHJEET

7.1 Talousarvion ja -suunnitelman lähtökohta

Kaupungin strategiaohjelma 2013 - 2016 on lähtökohtana hallintokuntien valmistellessa vuoden 2015 talousarvioehdotusta ja taloussuunnitelmaehdotusta vuosiksi 2015–2017.

Strategiaohjelman mukaan Helsingin velkaantumiskehitystä hidastetaan pitämällä emokaupungin käyttömenojen reaalikasvu asukasmäärän kasvun mukaisena vähennettynä vuotuisella 1 % tuottavuuden parantamisen tavoitteella valtuustokaudella 2013–2016 ja rahoittamalla nykyistä merkittävästi suurempi osuus investoinneista tulorahoituksella ja kiinteän omaisuuden myyntituloilla. Laatimisohjeiden kohdassa 3 on esitetty vuoden 2015 talousarvioehdotuksen raamit, joita ei voida ylittää laadittaessa talousarvioehdotusta.

Kaupungin strategiaohjelmaan sisältyy toimenpide, että kaupunki tekee ja toteuttaa vuosille 2013–2016 kaupungin kokonaisvaltaisen tuottavuusohjelman. Ohjelman toimenpiteitä on sisällytetty hallintokuntien vuoden 2014 talousarvioihin. Toimenpiteitä tulee jatkaa hallintokuntien vuoden 2015 talousarvioehdotuksissa tavoitteena tuottavuuden parantaminen.

Lisäksi hallintokuntien on vuoden 2015 talousarvioehdotusta laatiessaan otettava huomioon laatimistyötä ohjaavat kaupunginhallituksen kannanotot sekä kaupunginvaltuuston raamista käymä lähetekeskustelu.

7.2 Laatimisohjeiden käsittely lauta- ja johtokunnissa

Vuoden 2015 talousarvioehdotuksen raami valmistelutyötä ohjaavine kannanottoineen sekä laatimisohjeet esitellään lauta- ja johtokunnille.

Lauta- ja johtokunnat voivat antaa ehdotusten valmisteluun liittyviä ohjeita ja tavoitteita. Ne päättävät talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksensa käsittelyajankohdan ohjeiden kohdassa 9 esitettyjä määräaikoja noudattaen.

7.3 Hallintokuntien yhteistoiminta

Strategiaohjelman mukaan toimivan Helsingin tavoitteena on, että asukkaille järjestetään sujuvat ja integroidut palvelut. Strategiaohjelman mukaan kehitetään prosessien johtamista ja johtamistapoja ja parannetaan asukkaiden palveluketjuja tehostamalla toimialarajat ylittävien prosessien ohjausta. Johtamisen toimenpide-ehdotuksiin sisältyy, että keskeisissä toimialarajat ylittävissä tavoitteissa toimenpiteet valmistellaan samaan palveluketjuun osallistuvien virastojen ja liikelaitosten yhteistyönä. Yhteiset toimenpiteet sisällytetään samansisältöisinä ao. lauta- ja johtokuntien talousarvioehdotuksiin.

Virastojen ja liikelaitosten tulee talousarvioehdotusten 2015 valmistelussa tehdä yhteistyötä siten, että keskeisissä palveluketjuissa lautakunnille esitettävä tavoitteet ja toimenpiteet ovat yhdensuuntaisia.

Hallintokuntien tulee talousarvioehdotuksissaan esittää toimialarajat ylittävien palveluprosessien kehittämis- ja tehostamistoimenpiteet. Hallintokuntien yhteisellä esityksellä tulee määritellä prosessin vastuutaho. Toimialarajat ylittäviä palveluprosesseja koskevat kehittämis- ja tehostamistoimenpiteet sekä ehdotukset hallintokuntien yhteisiksi sitoviksi ja muiksi toiminnallisiksi tavoitteiksi tulee käsitellä kaikissa käsiteltävään palveluprosessiin osallistuvissa lautakunnissa. Esitysten tulee sisältää konkreettinen tavoite toimenpiteiden kokonaiskustannuksia vähentävistä vaikutuksista taloussuunnitelmakaudella.

Hallintokuntien yhteisten toimenpiteiden tai yhteistyömuotojen osalta hallintokuntien tulee sopia yhteisestä henkilökunnan käytöstä, kustannusten jakamisesta ja siitä minkä hallintokunnan talousarvioehdotukseen määrärahat budjetoidaan. Määrärahojen muutokset on perusteltava kokonaisraamin puitteissa.

Hallintokuntien välistä yhteistoimintaa edistetään hallintokuntarajat ylittävien prosessien osalta vuosina 2014 ja 2015 johtajiston 13.11.2013 tulospalkkiojärjestelmistä tekemän päätöksen mukaisesti. Tulospalkkiojärjestelmiin mukaan valittujen prosessien kehittämisen tulee suuntautua prosessien johtamistapojen määrittelyyn ja kehittämiseen. Toimialarajat ylittävien johtamisen pilottihankkeista tuodaan ehdotus kaupunginhallitukselle 18.8.2014 talousarviovalmistelun tilannekatsauksen yhteydessä.

Virasto- tai rootelirajat ylittävät toimenpiteet tulee valmistella yhteistyössä ao toimenpiteisiin osallistuvien virastojen kesken.

7.4 Kilpailuttaminen

Hallintokunnat esittävät talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksissaan, millaisia muutoksia on vireillä tai suunnitteilla tapahtuvaksi hallintokunnassa kilpailuttamisen ja kilpailun suhteen talousarvio- ja taloussuunnitelmakauden aikana. Esityksestä tulee ilmetä myös suunnitelmat kilpailutettujen ostopalveluiden siirtämisestä hankittavaksi kaupungin sisäiseltä palveluntuottajalta.

Lisäksi hallintokunnat selvittävät suunnitelmassa tämänhetkisen kilpailuttamistilanteensa, kuten esimerkiksi kilpailutetun toiminnan arvioidun osuuden yksikön bruttomenoista. Selvityksen tulee sisältää myös perustelut muutoksille kilpailuttamisen käytössä ja kilpailutilanteessa. Kaupunginhallitus on hyväksynyt 11.2.2008 (170 §) kaupungin oman toiminnan kilpailuttamisen periaatteet

8 TALOUSARVIO- JA TALOUSSUUNNITELMAEHDOTUKSET

8.1 Kaupungin strategiaohjelma ja sen toteuttaminen

Strategiaohjelma 2013–2016 on lähtökohtana valmisteltaessa vuoden 2015 talousarvioehdotusta ja taloussuunnitelmaehdotusta vuosiksi 2015–2017

Strategiaohjelman toteuttamisen ja seurannan väline on kaupungin talousarvio. Strategiaohjelma esitetään vuosittain kaupungin talousarvion yleisperusteluosassa. Valtuustokauden aikana strategiaohjelmaa tarkistetaan, mikäli kaupungin toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä kaupungin toimintaan tai talouteen vaikuttavia muutoksia. Strategian tarkistamistarvetta arvioidaan vuosittain kaupunginvaltuuston talousarvioehdotuksen valmistelua koskevassa lähetekeskustelussa.

8.2 Toiminnan tavoitteet

Strategiaohjelmassa määritellään kaupungin toiminnan strategiset tavoitteet ja painopisteet.

Strategian toimeenpano tapahtuu vuosittaisen talousarvioprosessin kautta. Virastot ja liikelaitokset valmistelevat keväällä talousarvioehdotuksensa lauta- ja johtokuntien päätettäväksi. Talousarvion laatimisen yhteydessä virastot, liikelaitokset ja tytäryhteisöt määrittelevät omassa strategiatyössään kaupungin strategiaohjelmasta johdetut oman toimi-

alansa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Valtuusto päättää talousarvion yhteydessä sitovista ja muista toiminnallista tavoitteista.

Valtuuston hyväksymät strategiaohjelman tavoitteet osoittavat toiminnan suunnan.

Kaupungin strategiaohjelmasta johdetut **sitovat toiminnalliset tavoitteet** kuvaavat vaikuttavuuden, laadun tai palvelutason tavoitteet ja mittarit. Talousarvioehdotuksissa lautakunnat esittävät ehdotuksen valtuuston päätettäviksi sitoviksi toiminnallisiksi tavoitteiksi. Sitovien toiminnallisten tavoitteiden määrittelyssä tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tavoite ohjaa toimintaa strategiaohjelman osoittamaan suuntaan. Osan tavoitteista tulee ohjata toimintaa virastojen ja liikelaitosten toimialarajat ylittävien haasteiden ratkaisemiseen.

Kaupungin strategioista tai toimialan ja tehtävän erityispiirteistä johdetut **muut toiminnalliset tavoitteet** ohjaavat määrärahan käyttötarkoitusta, palvelukykyä tai toiminnan kehittämistä.

Lisäksi on korostettava toiminnallisten tavoitteiden ja niiden seurannan merkitystä talouden ohjauksessa sekä niiden kytkemistä määrärahoihin ja tuloarvioihin.

Hallintokuntien tulee tarkastella myös toimialansa palvelukokonaisuuden kannalta merkittävimmille tytäryhteisöille asetettavia tavoitteita.

Kuva 2. Tavoitteiden seurantamittarit eri tasoilla

Tavoitetaso	Päättäjä	Väline	Mittarit ja seuranta
Strategiataso	Valtuusto	Strategiaohjelma	• Strategiset tavoitteet ja kriittiset menestystekijät • Vaikuttavuusmittarit: valtuustokausi • Sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet: arviointikertomus vuosittain, seurantaraportti 4krt/vuosi
Toimialataso	Valtuusto	Talousarvio	• Sitovat ja muut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet: seurantaraportti 4krt/vuosi
Virasto, liikelaitos ja tytäryhteisö	Lauta- ja johtokunta	Tulosbudjetti	• Toiminnalliset tavoitteet: tuloskortti, tulospalkkiojärjestelmä, asiakastyytyväisyys, ympäristöraportointi, työhyvinvointi • Taloudelliset tavoitteet: kuukausittainen tai reaaliaikainen seuranta
Osasto	Lautakunta, esimies	Tulosbudjetti	• Osaston toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet: tuloskortti, tulospalkkiojärjestelmä
Työntekijä	Esimies	Toimenkuva, kehityskeskustelu	• Henkilökohtaiset tavoitteet: työsuorituksen arviointi

8.3 Käyttötalous

8.3.1 Talousarviokirjaan sisältyvät perustelut

Hallintokunta valmistelee ehdotuksen talousarviokirjaan painettavista perusteluista talousarviokohdittain. Ehdotukset sisältävät tekstiosan ja suoritetaulukko-osan.

Tuottavuuden seurannassa virastojen ja liikelaitosten tulee huolehtia tuottavuuslaskennan oikeellisuudesta ja annettujen tietojen yhdenmukaisuudesta. Tuottavuusindeksiä laskettaessa menoissa ovat mukana myös poistot ja työllistettyjen kustannukset. Tuottavuuden kehitys esitetään indeksisarjana vuosilta 2012–2017 siten, että vuoden 2012 tuottavuusindeksiluku on 100.

Asukaskohtaisten tunnuslukujen laskennassa käytetään seuraavia lukuja:

1.1.2012	596 081
1.1.2013	603 968
1.1.2014	612 600
1.1.2015	622 386
1.1.2016	631 069
1.1.2017	636 874

Talousarviokirjaan sisällytettävä enintään viisi sivua pitkä **perustelutekstiehdotus, joka on tehtävä liitteessä 2 esitetyn perustelutekstin rakenteen mallin mukaisesti. Perustelutekstissä esitetään vain hallintokunnan toiminnan kannalta tärkeimmät asiat, jotka on vietävä lauta- tai johtokunnan käsiteltäväksi talousarvioehdotuksen käsittelyn yhteydessä**.

Ehdotukset perusteluteksteistä suoritetaulukoineen on toimitettava sähköpostin (kanslia.tasu@hel.fi) liitetiedostona rtf -tallennusmuodossa (**ei pdf:nä**) kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosastolle

8.3.2 Menot

Hallintokunnille on annettu kohdassa 3 menoja koskevat kokonaisraamiluvut, joita hallintokunnat eivät voi ylittää laatiessaan vuoden 2015 talousarvioehdotusta.

Menot ja tulot lukuun ottamatta verotuloja budjetoidaan suoriteperusteisesti. Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotukset (myös nettobudjetoitujen yksiköiden) perustellaan tulo-/menolajeittain.

Malli talousarvio- ja taloussuunnitelmataulukosta on liitteenä 3.

Sekä talousarvio että -suunnitelma laaditaan vuoden 2014 rahanarvoon. Valtiovarainministeriön joulukuun 2013 ennusteen mukainen kuluttajahintaindeksin muutos vuodelle 2015 on +1,6 %. Tätä yleistä kustannustason muutosta voidaan käyttää tarkempien toimialakohtaisten kustannustason nousuarvioiden puuttuessa mm. arvioitaessa palvelujen ostojen, aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden sekä muiden menojen määrärahoja.

Kustannustason nousupaineista huolimatta hallintokuntien tulee pysyä annetun kokonaisraamin puitteissa.

Aikaisempien vuosien taloutta koskevia tietoja ei muuteta laatimisajankohdan hintatasoon, vaan ne ilmoitetaan nimellisarvossaan.

Palkat ja muut henkilöstömenot käsitellään kohdassa 8.4 Henkilöstö.

Hallintokuntien tulee huomioida euromääräistä talousarvioehdotusta valmistellessaan, että Helsingin Energialle sekä Helsingin Satamalle maksettavat menot ja niiltä saatavat tulot tulee budjetoida ulkoisiksi menoiksi ja tuloiksi.

Sisäiset tilavuokrat

Tilakeskus voi korottaa voimassa olevien sopimusten mukaisia sisäisiä tilavuokria enintään kuluttajahintaindeksin (ent. elinkustannusindeksi) mukaisesti (Valtionvarainministeriön tämänhetkinen arvio +1,6 % vuodelle 2015, joka voi muuttua talousarviovalmistelun edetessä).

Sisäiset tilavuokrat on esitettävä erikseen hallintokuntien talousarvioehdotuksissa ja ne tullaan myös esittämään vuoden 2015 talousarvion käyttötalousosan taulukoissa.

Muut sisäiset palvelut

Sisäiset palveluntuottajat voivat korottaa yksikköhintoja/palvelumaksuja enintään kuluttajahintaindeksin mukaisesti (Valtionvarainministeriön tämänhetkinen arvio +1,6 % vuodelle 2015, joka voi muuttua talousarviovalmistelun edetessä).

Liikelaitokset ja hallintokunnat, joiden sisäisiä yksikköhintoja/palvelumaksuja hallintokunnat tarvitsevat ehdotuksia laatiessaan, toimittavat tiedot välittömästi niiden valmistuttua hallintokunnille ja kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosastolle.

8.3.2.2 Vakuutusrahastomaksut ja -korvaukset

Vakuutusrahastomaksun suuruus on yksi promille viraston vakuuttamattoman poistonalaisen pysyvien vastaavien hyödykkeiden kirjanpitoarvosta. Liikelaitosten osalta vakuutusrahastomaksu on viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden keskiarvo laitokselle maksetuista vakuutusrahastokorvauksista, kuitenkin vähintään yksi promille vakuuttamattoman poistonalaisten pysyvien vastaavien hyödykkeiden kirjanpitoarvosta.

Talousarvioehdotuksessa vakuutusrahastomaksu esitetään erikseen menolajin Muiden palvelujen ostot perusteluissa.

Vakuutusrahastomaksun laskentaperusteista ja maksutavasta päättää kaupunginjohtaja. Vakuutusrahastomaksua maksetaan siitä ajankohdasta lukien, kun omaisuus merkitään taseeseen ao. käyttöomaisuustilille. Vakuutusrahastomaksua ei makseta maa- ja vesiomaisuudesta, keskeneräisestä käyttöomaisuudesta, pysyvien vastaavien aineettomien hyödykkeiden eikä yleisessä käytössä olevasta omaisuudesta (esim. liikenneväylät, puistot, leikkipaikat).
Rahastosta korvattavien vahinkokustannusten vähimmäisraja on eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta 50 000 euroa. Vakuutusrahastokorvaus maksetaan tällöin vain tämän vähimmäisrajan ylittävästä osuudesta.

8.3.2.3 Arvonlisävero

Hankintoihin tarvittavat määrärahat otetaan talousarvioon ja -suunnitelmaan pääsääntöisesti ilman arvonlisäveroa. Myyntihintoihin sisältyvää arvonlisäveroa ei esitetä tuloarviossa.

8.3.2.4 Luottotappiot

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston mukaan saamisten luottotappioita ei voida kirjata tulon vähennyksenä. Tästä syystä hallintokunnat varaa-

vat talousarvioehdotuksessaan määrärahan luottotappioita varten, mikäli talousarviovuonna arvioidaan syntyvän luottotappiota. Saamisten luottotappiot budjetoidaan muihin menoihin.

8.3.2.5 Jäsenmaksut

Kvsto on kehottanut Khta nykyistä paremmin valvomaan kaupungin etua järjestöissä, joiden tuloista Helsingin maksamat jäsen- ym. maksut muodostavat merkittävän osan. Virastojen ja liikelaitosten tulee talousarvioehdotustaan laatiessaan arvioida ao. hallintokunnan kannalta jäsenyyden tarkoituksenmukaisuutta ja siitä koituvia etuja verrattuna jäsenyyden aiheuttamiin velvoitteisiin. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota järjestöjen jäsenyyksistä kaupungille jäsenmaksujen lisäksi aiheutuviin menoihin. Arvion perusteella tulee tarvittaessa tehdä esitys esim. eroamisesta järjestöstä.

Hallintokunnat budjetoivat omiin talousarvioihinsa niiden järjestöjen jäsenmaksut, joihin kaupunki on hallintokunnan esityksestä Khn päätöksellä liittynyt. Jäsenmaksuliitettä varten hallintokunnat lähettävät tiedot järjestöjen jäsenyydestä kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosastolle.

Kaupunginhallitus päättää edelleen liittymisestä järjestöihin viraston tai liikelaitoksen esityksestä. Esityksissä tulee selvittää perusteellisesti, mitä hyötyä kaupungille on kuulumisesta kyseiseen järjestöön ja saako kaupunki järjestön toimintaan osallistumisesta riittävän vastineen siitä aiheutuville kustannuksille. Mikäli hallintokunta ehdottaa liittymistä järjestöön, tulee samassa yhteydessä pyrkiä tarkastelemaan hallintokunnan jäsenyyksiä kokonaisuutena ja mahdollisuutta luopua jostakin jäsenyydestä.

Järjestöistä eroamisesta voi päättää viraston tai liikelaitoksen päällikkö. Päätöksestä on toimitettava ilmoitus ao. järjestölle ja päätösluettelonote talous- ja suunnittelukeskukselle.

8.3.2.6 Ulkopuolisin varoin rahoitettu toiminta sekä sponsorirahan käyttö

Hallintokunnat voivat etsiä omalle työlleen ulkopuolisten sponsorien tukea. Yhteistyökumppaneita voivat olla esim. yritykset ja yhteisöt. Sponsoriyhteistyö on sisällöltään monimuotoista ja laaja-alaista. Se on sopimuksellista, molemminpuolista ja vastikkeellista. Sponsorointiyhteistyön kumppaneiksi hankittavien ja hyväksyttävien organisaatioiden tulee täyttää kulloinkin yleisesti hyväksytyt eettiset säännöt. Näiltä osin kumppanien hyväksymisestä vastaa aina viraston päällikkö.

Jos hallintokunnalla on talousarviossa varattuna määrärahat esimerkiksi sellaiselle tapahtumalle tai hankkeelle, jossa kaupunki sekä valtio ovat ensisijaisia hakijoita ja joihin haetaan sponsoreita, ei sponsorivastike lähtökohtaisesti saa kasvattaa kaupungin hankkeeseen kohdentamia resursseja.

Useassa tilanteessa sponsorointi on luonteeltaan kehittämistä, jolla kaupungin omien palvelutuotantoa tukevien tapahtumien ja hankkeiden sisältöä sekä näihin käytettävää resursointia voidaan kasvattaa ilman että kaupungin kohdentama nettorahamäärä muuttuu.

Sponsorirahan käytöstä ja käsittelystä kirjanpidossa kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto on antanut 17.11.1999 ohjeet hallintokunnille. Ohjetta on tarkoitus päivittää vuoden 2014 aikana.

8.3.2.7 Vuosijuhlat ja historiikit

Virastot ja laitokset voivat järjestää vuosipäiväjuhlallisuuksia silloin, kun kysymyksessä on 25, 50, 75, 100, 125 tai vastaava vuosipäivä. Juhlan järjestäminen edellyttää kaupunginjohtajan hyväksyvää päätöstä. Lauta- ja johtokuntien sekä virastojen ja liikelaitosten 50, 100,150 tai vastaavaa vuosipäivää vietettäessä saadaan julkaista juhlavuoteen liittyvä historiikki tai vastaava teos kaupunginjohtajan myönnettyä siihen lauta- tai johtokunnan esityksestä luvan.

Vuosipäiväjuhlallisuuksien järjestämisestä aiheutuneet menot on katettava pääsääntöisesti hallintokuntien määrärahoista. Vain poikkeustapauksissa tähän tarkoitukseen voidaan myöntää osarahoitusta Khn käyttövaroista. Osarahoitusta koskevat esitykset Khn käyttövaroista myönnettävistä määrärahoista tulee tehdä talousarvioehdotuksen yhteydessä.

8.3.3 Tulot

Hallintokuntien tulee selvittää mahdollisuudet maksu- ja vuokratulojen lisäämiseen ja tehdä tarvittavat esitykset osana talousarvioesitystään. Tavoitteena tulee olla, että tulojen osuus palvelujen tuotantokustannuksista kasvaisi.

Luettelo voimassa olevista maksuista ja taksoista on toimitettava talousarvioehdotuksen liitteenä. Luettelossa esitetään kunkin maksun ja taksan vahvistamisperusteet, viimeinen vahvistamispäätös ja osuus vastaavista yksikkökustannuksista. Maksuista ja taksoista päätettäessä, tulee erityisesti tarkastella, että perittävät maksut ja taksat kattavat kaikki palveluntuottamisesta aiheutuvat kustannukset.

Valtionavustukset ja -tuet

Hallintokuntien arvioimat sekä talousarvio että -suunnitelmavuosina saatavat käyttötalouden valtionavustukset ja -tuet merkitään hallintokuntien käyttötalouden tuloarvioihin.

Investointimenoilla suoritettavia töitä ja hankintoja varten saatavat valtionosuudet ja -avustukset, jotka esitetään talousarvioehdotuksen yhteydessä erikseen, merkitään investointiosaan.

Valmistus omaan käyttöön

Jos hallintokunnan käyttötalouden määrärahoihin sisältyy menoja, jotka kohdistetaan edelleen investointeihin, kohdistus merkitään hallintokunnan käyttötalouden talousarvioehdotuksessa tuloksi tulolajille Valmistus omaan käyttöön.

8.3.4 Poistot

Virastot ja liikelaitokset ovat arvostaneet kaupungin pysyvien vastaavien hyödykkeet 1.1.1997 Kvston 18.9.1996 (asia 6) (tarkistettu viimeksi Kvstossa 11.5.2011, 96 §) tekemän päätöksen mukaisesti. Samalla Kvsto hyväksyi Helsingin kaupungin poistosuunnitelman. Lautakunnat oikeutettiin vahvistamaan virastojen ja liikelaitosten tarkemmat poistosuunnitelmat em. suunnitelmassa esitettyjen poistoaikojen rajoissa.

Talousarvioon ja taloussuunnitelmaan poistot määritellään em. poistosuunnitelman mukaisesti. Perusteluissa esitetään erikseen irtaimen ja kiinteän pysyvien vastaavien hyödykkeiden poistot.

Poistot esitetään talousarviokirjassa määrärahan ulkopuolisena eränä.

8.3.5 Erilliskysymykset

8.3.5.1 Kehittämishankkeet

Palvelujen vaikuttavuuden ja tuottavuuden parantaminen ja näitä edistävä mm. sähköisten palvelujen parantaminen edellyttää jatkuvaa toiminnan kehittämistä. Tiukkenevassa taloustilanteessa innovaatiotoiminta ja kehittämishankkeet tulee kohdistaa olemassa olevien palvelujen ja erityisesti käyttäjien kannalta tärkeimpien sekä hallintokuntien toiminnan ja taloudelliselta volyymilta suurimpien peruspalvelujen vaikuttavuuden ja tuottavuuden parantamiseen. Kehittämishankkeilla tulee tähdätä toimintatapojen uudistamiseen. Uusien palveluiden luomiseen tai nykyisten palvelujen laajentamiseen tähtääviä kehittämishankkeita ei käynnistetä.

8.3.5.2 EU-hankkeet

EU-hankkeesta aiheutuvat kaikki menot sisällytetään pääsääntöisesti ao. hallintokunnan talousarvioon, myös se osuus, joka on tarkoitettu katettavaksi EU:lta tai valtiolta saatavilla avustuksilla (bruttoperiaate).

Erityisesti tulee kiinnittää huomiota siihen, että myös hankkeen partnereille jaettavat EU:n ja valtion tuet sisällytetään talousarvioon silloin kun kaupunki toimii koko hankkeen hallinnoijana ja välitetään tukiosuudet muille partnereille. Hankkeen EU:n ja valtion tuet budjetoidaan tulotilille "Tuet ja avustukset" ja EU-hankkeen menot vakiomenolajeille.

Talousarvioon sisällytetään vain ne hankkeet, joihin on jo saatu myönteinen päätös tai joihin sellainen on saadun ennakkotiedon mukaan odotettavissa.

EU-hankkeista, myös investointihankkeista, tehdään erillinen selvitys, josta ilmenee hankkeen yleispiirteinen sisältö ja kustannusarvio menolajeittain sekä rahoitus. Selvitys on liitettävä talousarvioehdotukseen. EU-hankkeet on mainittava erikseen käyttösuunnitelmissa.

Kaupunginhallituksen johtosäännön 13 §:n 3 kohdan mukaan rakennus- ja ympäristötointa johtavan apulaiskaupunginjohtajan tehtävänä on, ellei hän ole määrännyt tehtävää muulle viranhaltijalle, hakea kaupungin puolesta Euroopan Unionin rahoitusta, riippumatta siitä, mitä virastoa tai laitosta asia koskee. Rakennus- ja ympäristötoimen apulaiskaupunginjohtajalle lähetettävien hanke-esitysten tulee olla aina viraston tai laitoksen päällikön allekirjoittamia. Tämä koskee kaikkia EU-rahoitteisia hankkeita, olipa kaupunki itse päähakijana, partnerina tai kuntarahoittajana. EU-hankkeiden osalta koordinaatio- ja päätöksenteon valmisteluvastuu on kaupunginkanslian elinkeino-osastolla. Päätösmenettelyyn tulee varata riittävästi aikaa ja elinkeino-osaston EU-suunnittelijaan (Mirja Eklund) tulee olla yhteydessä jo hankesuunnittelun alkuvaiheessa, jotta hankeen käsittelyn aikatauluista ja päätökseen tarvittavista asiakirjoista voidaan sopia. Jos hankkeeseen osallistuu useampia virastoja, avataan Ahjo-asiakirjahallintoon vain yksi diaarinumero. Hankehakuun osallistuvien virastojen on keskenään sovittava asian koordinoinnista. Lisätietoja päätösmenettelystä, mahdollisista rahoituskanavista ja hakumenettelyistä voi tiedustella elinkeino-osastolta Mirja Eklund puh. 310 36571 tai sähköpostitse mirja.eklund@hel.fi.

8.3.5.3 Pääkaupunkiseudun ja Helsingin seudun kuntien yhteistyö

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 16.1.2013 pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyösopimuksen vuosille 2013–2016. Sopimuksen mukaisesti

pääkaupunkiseudun kaupunkien tavoitteena on kaupunkien välisen yhteistyön kehittäminen, sen tiivistäminen Helsingin seudun kuntien kanssa sekä edunvalvonta ja yhteistyö valtion suuntaan. Helsingin seudun kuntien yhteistyösopimus on ollut voimassa toistaiseksi 1.10.2005 alkaen.

Pääkaupunkiseudun seudullista omistajaohjausta syvennetään edelleen erityisesti keskeisissä yhteisissä yhteisöissä. Seutuyhteistyössä toteutetaan metropolipolitiikan linjauksia valtion kanssa yhteistyössä ja jatketaan aiesopimuksiin perustuvien hankkeiden toteutusta. Lisäksi yhteistyöllä edistetään seudun kansainvälistä kilpailukykyä sekä kehitetään seudullista maankäyttöä, asumista ja liikennettä.

Helsingin seudun sopimusperusteisen yhteistyön tavoitteet tarkentuvat vuoden 2014 aikana ja kytkeytyvät samanaikaisesti vireillä oleviin laajoihin uudistushankkeisiin (kunta-, sosiaali- ja terveydenhuolto- ja valtionosuusuudistukset) ja seudun erityiseen kuntajakoselvitykseen, jonka valtiovarainministeriö käynnisti joulukuussa 2013.

8.3.5.4 Tietotekniikan kustannukset ja hankkeet

Kaupunginkanslian tietotekniikka- ja viestintäosaston tietotekniikkayksikkö huolehtii tietotekniikan hyödyntämisen ohjauksesta kaupunginhallinnossa. Kaupungin tietotekniikan hyödyntämistä ja tietohallinnon kehitystä on ohjattu ”Helsingin kaupungin tietotekniikkaohjelma vuosille 2012–2014” avulla. Tietotekniikkaohjelma vuosille 2015 – 2017 valmistellaan päätöksentekoon vuoden 2014 aikana.

Kaupungin tietotekniikan ja tietohallinnon ohjausmallia on uudistettu. Talousarvion laadintaa ja tietotekniikkaohjelman seurantaa varten toimitettavia tietoja tullaan käsittelemään näitä tehtäviä varten asetetuissa kaupungin työryhmissä ja päätöksentekoelimissä. Uutena toimielimenä on aloittanut syksyllä 2013 kaupunginhallituksen tietotekniikkajaosto. Viraston ja liikelaitoksen on varauduttava tuomaan jaoston käsittelyyn – lauta- ja johtokunta käsittelyn jälkeen – tietotekniikan hankeohjelmaan esitettävät tietotekniikkahankkeet, joiden arvioitu kokonaiskustannus ylittää miljoona euroa.

Hallintokuntien tulee antaa talousarvio- ja suunnitelmaehdotuksen osana erittely tietohallinnon ja tietotekniikan kustannuksista. Tietohallinto- ja tietotekniikkakustannusten erittely tehdään liitteenä olevan laskentatyökirjan mukaisesti sekä irtaimen omaisuuden että käyttötalouden osalta (liite 8).

Vuoden 2014 alusta ICT-palvelukeskuksessa mukana oleville virastoille (kanslia, sote ja vaka) varataan IT-laiteinvestointimääräraha vuoden

2014 mukaisena. Uudet vuonna 2015 mukaan tulevat virastot budjetoivat IT-laiteinvestointinsa normaalisti ja ilmoittavat ne laskentatyökirjassa pyydetyllä erittelyllä.

Hallintokuntien tulee tehdä talousarvio- ja suunnitelmaehdotuksen osana esitykset niistä tietohallinnon ja tietotekniikan kehittämishankkeista, joita ne ehdottavat otettavaksi mukaan kaupungin tietotekniikan hankeohjelmaan. Hallintokuntien tulee varata hankkeiden määrärahat omaan talousarvioesitykseensä kokonaisraamin puitteissa ja asettaa hankeehdotuksensa tärkeysjärjestykseen. Hallintokuntakohtaiset esitykset käsitellään talousarviokäsittelyn yhteydessä ja niiden pohjalta muodostetaan kaupungin tietotekniikan hankeohjelma.

Hankeohjausryhmä ohjaa hankeohjelmaan suunnattujen taloudellisten resurssien käyttöä hyväksytyn hankeohjelman puitteissa. Jos hankeohjelman hanketta ei kyetä käynnistämään tai viemään eteenpäin, viraston on neuvoteltava hankkeeseen osoitettujen resurssien uudelleensuuntaamisesta viipymättä kaupunginkanslian tietotekniikka- ja viestintäosaston tietotekniikka -yksikön kanssa. Hankeohjelman mukaiselle hankkeelle osoitettuja määrärahoja ei ole mahdollista käyttää muihin tarkoituksiin ilman kaupunginkanslian lupaa.

Kaupunginkanslian tietotekniikka- ja viestintäosaston tietotekniikka -yksikkö antaa tarkemmat ohjeet hankekäsittelyn edellyttämien tietojen toimittamisesta hanke-ehdotusten hyväksymiskäsittelyyn hankeohjelman työtilassa. Hanke-ehdotukset kirjataan kaupungin yhteiseen projektisalkunhallintavälineeseen, jota käytetään kaupungin tietotekniikan hankeohjelman kokoamiseen ja käsittelyyn.

8.3.5.5 Ympäristöasioiden hallinta ja seuranta

Virastojen ja liikelaitosten tulee asettaa ympäristöä koskevat toiminnalliset tavoitteet toimintasuunnitelmakaudelle 2015–2017. Tavoitteita asetettaessa tulee ottaa huomioon kaupungin strategiaohjelman (2013–2016) ympäristötavoitteet sekä kaupungin ympäristöpolitiikan (kvsto 26.9.2012) tavoitteet. Ympäristöä koskevat tavoitteet voivat olla myös sitovia energiansäästöä tai muuta ympäristösuojelua koskevia tavoitteita. Kaupunki on sitoutunut EU:ta tiukempiin ilmastotavoitteisiin, minkä saavuttaminen edellyttää tavoitteiden asettamista myös hallintokunnissa.

Helsingin kaupungin ympäristöraportti vuodelta 2014 laaditaan ympäristökeskuksessa hallintokuntien ympäristöä koskevien selvitysten ja ympäristö- ja yhteiskuntavastuuraporttien perusteella. Vastuu tiedon tuottamisesta kuuluu kaikille hallintokunnille ja tytäryhteisöille.

8.3.5.6 Energiansäästötavoitteet

Strategiaohjelmaan on kirjattu, että kaupunki laatii tavoitteet energiansäästön lisäämiseksi energiasäästöneuvottelukunnan suositusten pohjalta.

Energiansäästöllä edistetään kaupungin tavoitetta kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Lisäksi energian säästämisellä on kaupungin toimintamenoja vähentävä vaikutus.

Helsingin kaupungin ja kauppa- ja teollisuusministeriön (nykyisin Työ- ja elinkeinoministeriö TEM) allekirjoittamassa energiatehokkuussopimuksessa on määritelty, että kaupunki tavoittelee vuoteen 2005 verrattuna yhdeksän prosentin energiansäästöä jaksolla 2008–2016. 5.12.2013 on allekirjoitettu aiesopimus uudeksi energiatehokkuussopimukseksi, jolla katetaan sopimusjakso 2017-2020 (vaihtoehtoisesti 2025 asti).

Energiatehokkuussopimuksen pohjalta laaditussa toimintasuunnitelmassa (Khs 15.6.2009, 766 §) on määritelty keskeiset tavoitteet.

Kaupungin tavoitteissa energiansäästön lisäämiseksi (26.11.2013) todetaan, että hallintokuntakohtainen energiansäästötavoite on suuruusluokaltaan 2 % vuosittain vuoteen 2020 asti. Toiminnallisena tavoitteena on esitetty, että energiansäästötyö jatkuu sitovien energiansäästötavoitteiden puitteissa (kaupungin strategiaohjelma v. 2009–2012). Hallintokuntien opastamista jatketaan rakennusvirastosta vuonna 2010 aloitetun mukaisesti.

Hallintokuntien tulee laatia tai päivittää tarvittaessa sitovia energiansäästötavoitteita koskeva toimintasuunnitelma viimeistään vuoden 2014 loppuun mennessä. Suunnitelmaan tulee sisällyttää kuvaus käyttäjien, ylläpitäjien ja kiinteistönhuollon välisestä yhteistyöstä pyrittäessä rakennusten oikeanlaisen energiatehokkuuden, ylläpidon ja käytön aikaansaamiseen. Valmiit toimintasuunnitelmat pyydetään lähettämään sähköpostiosoitteella sirpa.eskelinen@hel.fi ja ne tullaan julkaisemaan energiansäästöneuvottelukunnan nettisivuilla säästöideoiden ja -käytäntöjen jakamiseksi hallintokuntien kesken.

Keskeisten toimenpiteiden selvittämiseksi energiansäästötavoitteen saavuttamisessa HKR-Rakennuttaja tarjoaa apuaan hallintokuntien toimintasuunnitelmien laadinnassa ja päivittämisessä sekä käytännön toimenpiteiden suorittamisessa.

Vuoden 2014 hallintokuntakohtaiseksi sitovaksi energiansäästötavoitteeksi asetettiin 6 % vuoden 2010 kokonaisenergiankulutuksesta.

Energiansäästöneuvottelukunta esittää vuoden 2015 hallintokuntakohtaiseksi sitovaksi energiansäästötavoitteeksi 8 % vuoden 2010 kokonaisenergiankulutuksesta mukaan lukien aiempien vuosien säästötavoitteet. Kokonaisenergiankulutus luetaan sähkön ja kaukolämmön päämittareilta. Kaukolämmön kokonaisenergiankulutuksessa huomioidaan mitatun kulutuksen lisäksi myös sääkorjattu energiankulutus. Kokonaisenergian-kulutuksen lisäksi kulutuskohteessa seurataan myös sähkön ja lämmön bruttopinta-alaa kohden laskettuja ominaiskulutuksia (kWh/brm^2). Ne hallintokunnat, joiden energiankulutuksesta merkittävä osuus on muuta kuin sähköä tai kaukolämpöä (esim. polttoaineita) määrittelevät itse ne kriteerit, jotka tältä osin vastaavat em. energiansäästötavoitetta.

Jokaisen hallintokunnan tulee esittää energiatehokkuutta tai ympäristöä koskevia toiminnallisia tavoitteita osana talousarvioehdotustaan.

8.3.5.7 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta määrätään kaupunginvaltuuston 11.12.2013 hyväksymissä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa, johtosäännöissä ja kaupunginhallituksen hyväksymissä näitä koskevissa ohjeissa (Pysyväispäätökset: Perusteet ja ohjeet).

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kaupungin johtamisjärjestelmää sekä kaupunginjohdon ja hallinnon työvälineitä, joiden avulla tuetaan ja arvioidaan tavoitteiden asettamista, niiden toteutumista ja toimintaprosesseja.

Virastot ja liikelaitokset tunnistavat talousarvion valmistelussa ja selvittävät talousarvioehdotuksen perusteluissa tavoitteisiin liittyviä riskejä, arvioivat niiden vaikutuksia sekä laativat ja päivittävät tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Riskien hallintatoimenpiteistä päättäminen edellyttää riskien todennäköisyyden ja vaikutusten vakavuuden, riskirajojen, riskinottohalukkuuden ja riskinkantokyvyn määrittelyä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ja kehittämisen edellyttämät hankkeet tulee sisällyttää toimintasuunnitelmaan ja mahdolliset kustannukset huomioida talousarvioehdotuksessa.

Kaupunginjohtajan nimeämä riskienhallinnan koordinaatioryhmä on arvioinut kaupunkikonsernin merkittäviä riskejä. Virastoille ja liikelaitoksille maaliskuussa 2014 toimitettavassa raportissa esitettyjä riskejä tulee

analysoida oman toimialan näkökulmasta ja arvioida omia toimenpiteitä merkittävien riskien hallinnassa.

8.3.5.8 Talousarvioehdotuksen vaikutus terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen

Kaupunginhallitus edellytti vuoden 2014 talousarvioehdotuksesta päättäessään, että jatkossa kaupunginhallitus saa kunkin talousarviokäsittelyn yhteydessä selvityksen, kuinka eri hallintokuntien talousarvio vaikuttaa terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen.

Selvityksen toteuttamiseksi hallintokuntien tulee kertoa talousarvioehdotuksen perustelutekstin kohdassa ”Kaupungin strategiaohjelma viraston toiminnassa” lyhyesti sanallisesti kuinka hallintokunnan talousarvioehdotus vaikuttaa terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen.

8.4 Henkilöstö

Kaupungin strategiaohjelmaan sisältyy myös henkilöstöstrateginen osuus. Hallintokuntien tulee ottaa huomioon strategiaohjelman henkilöstöä koskevat linjaukset ja toimenpiteet valmisteltaessa vuoden 2015 talousarvioehdotusta ja taloussuunnitelmaehdotusta vuosiksi 2015–2017.

Hallintokuntien on sopeutettava henkilöstömenonsa budjettiraamiin. Talousarviota laatiessaan hallintokuntien tulee ennakoida toiminnasta ja toimintaympäristöstä johtuvat henkilöstötarpeen muutokset sekä kaupungin tuottavuusohjelmaan sisältyvät tavoitteet. Talousarvion yhteydessä tulee tarkastella tavoitteiden mukaista henkilöstön tarvetta ja nykytilaa taloussuunnittelukaudella. Tavoitetilan ja nykytilan tarkastelu luo perusteet henkilöstösuunnittelulle. Tavoiteltuun henkilöstömäärään ja rakenteeseen pääsemiseksi talousarvion yhteydessä tehdään henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma.

Henkilöstösuunnitelmassa ottaa huomioon valtuustostrategian tavoitteet tuottavuuden kasvusta. Eläköitymisen johdosta tai muuten vapautuvat talous- tai hallintotehtävät täytetään ensisijaisesti sisäisin järjestelyin siten, että kaupungin henkilöstön kokonaismäärä näissä tehtävissä ei kasva.

8.4.1 Henkilöstöstä toimitettava aineisto

Virastojen ja liikelaitosten tulee liittää talousarvioonsa henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma. Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma laaditaan tämän laatimisohjeen liitteenä toimitetulla lomakkeella (liite 9).

Hallintokuntien tulee huomioida henkilöstösuunnitelmassaan kaupungin tavoitteet hallintohenkilöstön määrän vähentämiseksi.

Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelmassa ilmoitetaan myös tiedot toiminnan uudelleenjärjestelystä johtuvista henkilöstömuutoksista ja niiden henkilöiden määrästä, jotka on kaupunginjohtajan päätöksellä siirretty tai ehdotetaan siirrettäväksi hallintokunnasta toiseen.

Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma toimitetaan talous- ja suunnitteluosastolle (kanslia.tasu@hel.fi) sähköpostin liitetiedostona.

Esitys vakinaisten virkojen lakkauttamisesta

Hallintosäännön (Kvsto 22.10.2003, 232 §) 11 §:n mukaan kaupunginhallitus päättää virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta lukuun ottamatta kaupunginjohtajan, apulaiskaupunginjohtajan sekä viraston tai liikelaitoksen päällikön viran perustamista ja lakkauttamista.

Uuden viran perustamisesityksen tekee lauta- tai johtokunta taikka viraston tai liikelaitoksen päällikkö. Sama viranomainen, joka tekee viran perustamisesityksen, esittää viran lakkautettavaksi.

Jos virka on muutettu työsuhteiseksi tehtäväksi, virka tulee esittää lakkautettavaksi. Henkilöstökeskuksen Viran muuttamista ja tehtävänimikkeitä koskevat periaatteet -ohjeen mukaan esitys virkojen lakkauttamisesta on tarkoituksenmukaisinta tehdä seuraavan vuoden talousarvioehdotuksen yhteydessä.

Hallintokunnat toimittavat edelleen esityksen niistä vakinaisista viroista, jotka voidaan lakkauttaa 1.1.2014. Viroista esitetään nimike ja vakanssinumero ja luettelo toimitetaan sähköpostin (kanslia.tasu@hel.fi) liitetiedostona rtf -tallennusmuodossa kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosastolle

Selvitys niiden henkilöiden määrästä, jotka on siirretty tai siirretään hallintokunnalle muista hallintokunnista

Liitteeksi laaditaan selvitys niiden henkilöiden määrästä, jotka on siirretty vuonna 2013 tai jotka vuonna 2014 siirretään hallintokunnalle toisesta hallintokunnasta tai uudelleen sijoituksen kautta.

Luettelossa on esitettävä nimike, vakanssinumero ja palkkaustiedot sekä mistä virastosta henkilö on siirretty tai siirretään.

8.4.2 Palkat

Hallintokuntien tulee kokonaisraamin puitteissa kattaa kulloinkin voimassa olevien virka- ja työehtosopimusten mukaiset palkat korotuksineen. Talousarvioehdotukseen palkat lasketaan voimassa olevien palkkojen perusteella kohdassa 8.4.4 (Palkkojen laskenta) esitetyn mukaisesti. Sopimuskorotukset tulee ottaa huomioon laskennassa.

Tulospalkkiot

Kaupungin tulospalkkiojärjestelmät ovat yhteisten periaatteiden mukaisesti omarahoitteisia, joten tulospalkkioiden maksatukseen ei varauduta erikseen talousarviossa.

Henkilöstökorvaukset

Henkilöstökorvauksia käsitellään palkkojen oikaisuerinä. Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen perusteluissa nämä erät esitetään negatiivisena eränä menolajin Palkat alalajilla Henkilöstökorvaukset.

Lomapalkkojen ja niihin liittyvien henkilösivukulujen jaksotus

Hallintokunnat, liikelaitoksia lukuun ottamatta eivät varaa määrärahoja lomapalkkojen ja niihin liittyvien henkilösivukulujen jaksotuksen muutosta varten, vaan tämä budjetoidaan keskitetysti yhteismäärärahana talousarvion kohtaan 1 14 04.

8.4.3 4 Henkilösivukulut

Hallintokuntien tulee varautua alla mainitun suuruisiin henkilösivukuluihin laatiessaan vuoden 2015 talousarvioehdotusta:

Arvioidut henkilösivukulut vuonna 2015

Eläkekulut	
KuEL	27,37 %
VaEL	20,96 %
Muut henkilösivukulut	
Sosiaaliturvamaksu	2,14 %
Työttömyysvakuutusmaksu	2,95 %
Tapaturmavakuutusmaksu	0,70 %

KuEL- eläkemaksuihin varataan määräraha, joka on kaikilla virastoilla ja liikelaitoksilla 27,37 % maksetuista KuEL-palkoista. Määräraha sisältää työnantajan palkkaperusteisen eläkemaksun, eläkemenoperusteisen maksun ja varhaiseläkemenoperusteisen maksun.

Palkkaperusteinen työnantajan eläkemaksu on 17,05 % maksetuista palkoista. Eläkemenoperusteinen maksu, 9,31 % maksetuista palkoista, muodostuu kaupungin palveluksen perusteella ennen vuotta 2005 kertyneistä, maksussa olevista eläkkeistä. Varhaiseläkemenoperusteinen maksu perustuu työkyvyttömyys-, työttömyys- ja yksilöllisten varhaiseläkkeiden sekä kuntoutustukien yhteenlaskettuihin eläkemenoihin. Maksu on 1,01 % maksetuista palkoista.

VaEL- eläkemaksua varten varataan 20,96 %. VaEL:n piiriin kuuluu lukion ja peruskoulun opettajia sekä muuta henkilökuntaa, joilla on oikeus saada eläke valtion varoista.

Lisätietoja antaa kaupunginkanslian henkilöstöosastolla Leena Mattheiszen, puh. 310 37963.

Kaupungin maksamat eläkkeet (=omasta eläkesäännöstä johtuvat) budjetoidaan keskitetysti yhteismäärärahana talousarvion kohtaan 1 10 05.

Kuntatyönantajan sosiaaliturvamaksua varten varataan 2,14 % palkka- ja palkkiomäärärahoista. Työttömyysvakuutusmaksua varten varataan 2,95 % ja työtapaturmavakuutusmaksua varten 0,70 % palkoista.

8.4.4 Palkkojen laskenta

Palkkamenot lasketaan vain tarvittavan henkilöstön osalta, joten tyhjille vakansseille ei varata määrärahoja. Tyhjät vakanssit tulee esittää lakkautettaviksi.

Vakinaisen henkilökunnan palkkojen laskentaan voidaan käyttää VAKAT-talousarviolistaus-raporttia. Myös eHevy-ohjelmistoa voi käyttää apuna.

Vakanssirekisterissä käytetään palkkojen laskentaan voimassa olevia palkkoja. Palkkasummasta vähennetään tarpeettomiksi käyneiden avoimien vakanssien palkat. Ehdotuksissa on esitettävä 1.1.2015 toisesta hallintokunnasta tai uudelleen sijoituksen kautta siirrettävät vakanssit palkkamenoineen. Lomarahat (6 %) vuodelle 2015 lasketaan automaattisesti palkkoihin.

Palkkojen budjetoinnissa on otettava huomioon, että palkat on kohdistettava sille vuodelle, jonka aikana ne syntyvät (suoriteperiaate). Lisäksi on otettava huomioon, ettei uusilla vakansseilla, henkilöstöjärjestelyillä eikä palkantarkistuksilla voida perustella annetun raamin ylittämistä.

Hallintokuntien on varauduttava talousarvioehdotuksissaan mahdollisten kesätyöntekijöiden palkkamenoihin.

8.4.5 Työhyvinvointitoiminta

Kukin virasto ja liikelaitos vastaa henkilöstönsä työsuojelua ja työhyvinvointia turvaavan toiminnan rahoituksesta. Työoloja, työympäristöä ja työkykyä ylläpitävän toiminnan (esim. työturvallisuuslain mukaiseen työn vaarojen selvittämiseen ja arviointiin perustuvat korjaustoimenpiteet) määrärahatarpeet on katettava kokonaisraamin puitteissa. Keskushallinnon käytössä olevista määrärahoista rahoitetaan koko henkilöstöä koskevia hankkeita sekä työsuojeluun ja työhyvinvointiin liittyvää kokeilu- ja kehittämistoimintaa. Työkykyä ylläpitävä toiminta, kuten kuntoremontit, budjetoidaan keskushallinnon käyttöön.

Keskushallinnon käyttöön varataan määräraha erikseen päätettävien työhyvinvointihankkeiden aiheuttamiin menoihin. Työhyvinvointimäärärahan käytöstä päätetään yhteistyössä työsuojeluneuvottelukunnan kanssa. Valmistelussa otetaan huomioon henkilöstöraportissa esitettävät henkilöstön työhyvinvointitoimintaa koskevat johtopäätökset.

Oiva Akatemia tarjoaa työyhteisöjen kehittämistä ja työhyvinvoinnin edistämistä tukevia kehittämis- ja konsulttipalveluita.

8.4.6 Ammatillisen osaamisen kehittäminen ja Oiva Akatemian koulutus- , kehittämis- ja konsultointipalvelut

Henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittämistarpeiden ennakointi on keskeinen osa toiminnan ja talouden suunnittelua. Toiminnan kehittämisen ja tuottavuuden parantamiseksi hallintokuntien tulee tunnistaa perustehtävissä tarvittava osaaminen. Strategisten tavoitteiden ja tunnistettujen osaamistarpeiden pohjalta laadittavat ammatillisen kehittymisen suunnitelmat sisältävät johtopäätöksiä siitä, miten tavoiteltuun osaamistasoon päästään. Kaupunginkanslia antaa erilliset ohjeet ammatillisten kehittymissuunnitelmien tekemisestä.

Oiva Akatemia tarjoaa kehittämis-, koulutus- ja konsultointipalveluita hallintokunnille ja konsernin tytäryhteisöille. Virastojen ja laitosten yhteisillä valmennuksilla lisätään verkostoitumista ja tuetaan yhteistyötä yli hallintokuntarajojen. Oiva Akatemian palvelut ovat maksullisia paitsi silloin kun koko kaupungille strategisesti keskeisten palveluiden tilaajana toimii keskushallinto.

Hallintokuntien tulee hankkia kehittämis-, koulutus- ja konsultointipalvelut ensisijaisesti Oiva Akatemialta. On suositeltavaa tehdä Oiva Akatemian kanssa vuosisuunnitelma osaamisen kehittämiseen liittyvistä palveluiden ostoista. Vuosisuunnitelma on osa osaamisen kehittämisen kokonaissuunnitelmaa, jonka kaikki virastot ja liikelaitokset tekevät.

Oiva Akatemialla on käytössä omien asiantuntijoiden lisäksi myös laajan kumppaniverkoston palvelut. Mikäli virasto tai liikelaitos ostaa palveluja ulkopuolelta, tulee siihen olla erityisperuste.

8.5 Tilat

Strategiaohjelman linjausten mukaan kaikkien hallintokuntien tulee laatia tilankäyttöohjelmat ja tehostamissuunnitelmat, joissa otetaan huomioon teknologian muutokset sekä palvelujen ja työn uudet muodot. Hallintotyössä edistetään avokonttoreiden käyttöön siirtymistä. Tavoite on, että kaupungin omassa käytössä olevien toimitilojen kokonaispintaalan määrä ei kasva strategiakaudella.

Tilankäyttöohjelmien ja tilojen käytön tehostamissuunnitelmien laatimisohjeet on toimitettu virastoille joulukuussa 2013. Hallintokuntien talousarvioehdotuksen 2014 yhteydessä toimittamat tilankäyttöohjelmat on ohjeissa pyydetty päivittämään vuoden 2014 hyväksytyn talousarvi-

on ja sen liitteenä olleen 10-vuotisen investointiohjelman mukaiseksi 31.1.2014 mennessä.

Hallintokuntakohtaisten, vuoden 2014 talousarvion mukaisten, tilankäyttöohjelmien ja tehostamissuunnitelmien perusteella tilakeskus laatii kevään 2014 aikana poikkihallinnollisen toimitilaohjelman, jonka tavoitteena on tilankäytön tehokkuuden kasvattaminen ja säästöt tilakustannuksissa. Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto koordinoi toimitilaohjelmaan liittyvät tiedot otettavaksi huomioon talousarvioehdotuksen 2015 ja 10-vuotisen investointiohjelman valmistelussa.

Hallintokuntien tulee lisäksi sisällyttää vuoden 2015 talousarvioehdotukseensa laskelmat olemassa olevista tiloista, tulevista tilatarpeista sekä arvio poistuvista tiloista. Nämä tiedot täytetään laatimisohjeiden liitteenä olevaan tilankäyttöohjelmaan (liite 10). Jatkossa tilankäyttöohjelmia ja tehostamissuunnitelmia tullaan päivittämään strategiakauden aikana vuosittain osana talousarvioprosessia.

Jotta kaupungin omassa käytössä olevien kokonaistoimitilojen kokonaispinta-ala ei strategiakaudella kasva, tulee uudishankkeissa ja peruskorjauksissa sekä vuokrahankkeissa pyrkiä tilatehokkuuden parantamiseen ja monikäyttöisyyden lisäämiseen.

Toimistotilojen käytön tehostamiseen on pyrittävä parantamalla tilatehokkuutta ja tilojen käyttöasteita sekä lisäämällä mahdollisuuksien mukaan myös monimuotoisia työskentelytapoja (mm. etätyö). Näitä edistetään siirtymällä tiiviimpiin, avoimempiin ja joustavampiin tilaratkaisuihin. Palvelutilojen käytön tehostamiseen on pyrittävä lisäämällä tilojen monikäyttöisyyttä, etsimällä yhteiskäyttömahdollisuuksia eri hallintokuntien kanssa ja tiivistämällä. Palveluiden oikea sijoittuminen kokonaisuutena ja tarpeeksi suuret yksikkökoot tukevat tätä.

Ensisijaisesti tiivistetään nykyistä tilankäyttöä, sopeutetaan uusia tilatarpeita sijoittamalla toimintoja olemassa oleviin tiloihin ja luopumalla turhista tiloista. Samoja periaatteita noudatetaan myös kaupungin ulkopuolelta vuokrattuun tilaan. Tiloista luopumisen tavoitteena tulee olla tilakokonaisuuksista luopuminen, joka mahdollistaa tilojen luovuttamisen eteenpäin tai tilan ja tontin kehittämisen muuhun tarkoitukseen. Vapautuvien tilojen luovutuksen yksityiskohdista tulee neuvotella tilakeskuksen kanssa.

Strategialinjausten saavuttamiseksi tilankäytön tehokkuudelle on asetettu seuraavat kaupunkitasoiset mittarit:

- tilojen kokonaispinta-ala (htm2)
- tilojen pinta-alan kehitys suhteessa asiakas (asukas) määriin ja

- toimipisteiden määrä
- pinta-ala/työntekijä hallintotiloissa
- myös muita toimintaan soveltuvia mittareita voidaan esittää.

Hallintokuntien tulee esittää omaan toimialaansa soveltuva tilankäytön tehokkuuden mittari myös talousarvioehdotuksen tekstiosaan liittyvässä taulukossa (Liite 10). Mittareiden toteutumista tullaan seuraamaan talousarviovuoden aikana talouden ja toiminnan seurantaraportoinnin yhteydessä.

8.6 Investointiosa

Hallintokuntien tulee valmistella osana talousarvioehdotusta 10-vuotinen suunnitelma vuosien 2015–2024 investoinneista. Kaupungin 10-vuotisen investointiohjelman suunnittelun lähtökohtana on strategiaohjelman mukainen vuosittainen 435 milj. euron investointitaso ja vuoden 2014 talousarvion liitteenä oleva 10 vuoden investointiohjelma.

Tonttien ja rakennusten myyntitavoitteita nostetaan velkaantumisen hillitsemiseksi.

Strategiaohjelman mukaista investointiraamia tarkistetaan vuosittain kustannustason muutoksen mukaisesti. Indeksitarkistuksen jälkeen investointiraami vuodelle 2015 on 442 milj. euroa. Tämän lisäksi kokonaisinvestointeihin sisältyy lähiörahastosta rahoitettavia hankkeita 5 milj. euroa.

8.6.1 Investointiehdotukset

Talousarviovuoden 2015 osalta hallintokuntien investointiesitykset tulee tehdä luvussa 3 olevaan raamiin. Investointiohjelman vuodet 2016–2024 tulee esittää alustavina.

Liitteenä 12 olevan 10 vuoden investointiohjelman vuodet 2016–2024 on esitetty vuoden 2014 talousarvion liitteenä olevan 10-vuotisen investointiohjelman pohjalta.

Tilahankkeet

Jokaisen investointihankkeen yhteydessä on esitettävä selvitys, onko hanke toteutettavissa sitovan investointi- ja toimintamenoraamin puitteissa sekä toteuttaako hanke strategiaohjelmassa asetettua tavoitetta siitä, ettei kokonaistoimitilojen kokonaispinta-ala määrä kasva strategiakaudella.

Tavoitteena on palveluverkon kokonaiskustannusten pienentäminen. Tilakustannusten osuutta palvelujen kustannuksista pienennetään.

Mikäli päädytään tilojen peruskorjaukseen, muutostöihin tai uudisrakentamiseen, toimitaan seuraavasti:

- Ne lauta- ja johtokunnat, joiden tilahankkeet tulevat tilakeskuksen toteutukseen, tekevät omat hanke-ehdotuksensa tilakeskukselle, joka kokoaa rakentamisohjelmaehdotuksen kaikista tilakeskuksen toteutukseen tulevista hankkeista ja esittää sen kiinteistölautakunnan kautta kaupunginhallitukselle ottamalla huomioon mahdolliset vaihtoehtoiset kokonaistaloudellisimmat tilaratkaisut, talonrakennusinvestoinneille asetetut taloudelliset raamit ja kokonaistoimitilamäärälle asetetut tavoitteet.

- Hallintokunnat varautuvat omien hankkeidensa aiheuttamiin vuokramenoihin hankesuunnitelmassa tai tarveselvityksessä esitetyn tai tilakeskuksen ilmoittamien vuokrien mukaisesti.

- Tilakeskus ilmoittaa rakentamisohjelman mahdollisten muutosten aiheuttamat aikataulu- ja vuokramuutokset hallintokunnille viipymättä ja viimeistään heinäkuun loppuun mennessä. Myös tilahankkeiden muut käyttötalousvaikutukset on selvitettävä ja otettava huomioon käyttömenoissa.

Kaikista yli 1,0 milj. euron (arvonlisäveroton hinta) hankkeista on esitettävä kustannusarvio, arvioitu rakentamisen aloittamis- ja valmistumisaika (kk/vv), määrärahojen käyttö ennen vuotta 2014, käytettävissä olevat määrärahat vuonna 2014 sekä seuraavien vuosien arvioitu rahantarve. Arvion tulee perustua hankkeen viimeisimpään kustannusennusteeseen tai realistiseen hankkeen laajuuden perusteella laskettuun arvioon. Määrärahavaraukset tehdään ilman arvonlisäveroa.

Taloussuunnitelmakaudelle voidaan yleensä ottaa vain sellaisia uudisrakentamishankkeita, joista on tehty tilahankkeiden käsittelyohjeiden (Khs 12.1.2009 sekä Kvston 8.12.2010 päättämät hallintokuntien johtosääntöihin muutetut suunnitelmien hyväksymisrajat) tarkoittama tarveselvitys. Tilahankkeiden käsittelyohjetta tarkistetaan vuoden 2014 aikana.

Hankkeet asetetaan tärkeysjärjestykseen. Ensisijaisia ovat tällöin turvallisuuden ja terveellisyyden kannalta välttämättömät ja ylläpitokustannuksia pienentävät, energiatehokkuutta parantavat peruskorjaushankkeet, joiden pitkäaikainen tarve palveluverkossa on varmistettu. Uudishankkeista etusijalla ovat palvelujen kokonaiskustannuksia vähentävät korvaavat hankkeet, joissa tavoitteiden mukainen tilankäyttö

tehostuu ja uusien asuntoalueiden toteuttamisen edellyttämät välttämättömät hankkeet.

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotukseen sisällytettävien rakennushankkeiden valmisteluaikataulu on esitetty ohjeiden kohdassa 9.

Infrarakentaminen

Infrastruktuurin rakentaminen eritellään hankkeittain. Hankkeiksi katsotaan yhtä kaupunginosaa tai osa-aluetta koskevat järjestelyt kuitenkin siten, että kaikki yli 1,0 milj. euron (arvonlisäveroton hinta) työkohteet tulee erotella omiksi hankkeikseen ao. kaupunginosan yhteydessä. Hankkeiden tärkeysjärjestyksessä otetaan huomioon uusien alueiden käyttöönoton edellyttämät investoinnit. Uusien asunto- ja työpaikka-alueiden investoinnit tulee esittää myös alueittain. Alueiden tärkeysjärjestyksessä otetaan huomioon investointien vaikuttavuus erityisesti asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelman sekä elinkeinoelämän edellytysten parantamisen kannalta.

HKL-liikelaitoksen investoinnit tulee yhteen sovittaa muun infrarakentamisen kanssa.

Suurista liikennehankkeista tehdään kannattavuustarkastelut.

Vuoden 2014 aikana päivitettävän tilahankkeiden käsittelyohjeen yhteydessä laaditaan myös liikennehankkeiden käsittelyohjeet, jossa täsmennetään mm liikennehankkeiden päätösvaltarajat ja kuvataan päätösvaiheet sekä esitetään malli liikennehankkeiden (mukaan lukien HKL-liikelaitoksen hankkeet) vaikutusten arvioimiseksi kaupungin toimintamenoihin.

Irtain omaisuus

Irtaimen omaisuuden määrärahojen budjetoinnin lähtökohtana on hallintokuntakohtainen raami.

Irtaimen omaisuuden ehdotus tehdään eriteltynä laskentataulukon mukaisesti (malli liite 8).

8.6.2 Kunnan liikelaitosten investoinnit

Kunnan liikelaitokset tekevät myös investointisuunnitelman talousarviovuodelle 2015 ja vuosille 2016–2024 edellisen kohdan mukaisesti. HKL-liikelaitoksen alustava investointiehdotus 2015–2014 on liitteessä 11. Liikelaitoksen rahoituslaskelmassa esitetään, miten investoinnit on tarkoitus rahoittaa.

8.6.3 Pysyvien vastaavien hyödykkeet

Kunnan pysyviä vastaavia ovat tulon tuottamisen tarkoituksesta riippumatta aineettomat ja aineelliset hyödykkeet, jotka vaikuttavat jatkuvasti tuotannontekijöinä useana tilikautena sekä toimialasijoittamisen osakkeet ja osuudet ja muut sijoitukset (Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän taseen laatimisesta). Pysyvien vastaavien hyödyke hankitaan investointiosan määrärahoilla.

Jos hyödykkeen arvonlisäveroton hankintahinta alittaa 10 000 euroa (pienhankinta), voidaan hankintameno[1] kirjata kokonaisuudessaan hankintatilikauden kuluksi. Hankinta tehdään tällöin käyttötalousosan määrärahoilla.

Jos kerralla hankitaan useampia alle 10 000 euron arvoisia hyödykkeitä, jotka yhdessä muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden ja yhdessä ylittävät 10 000 euron rajan, on näissä tapauksissa kysymyksessä pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankinta. Nämä hankitaan investointiosan määrärahoilla ja aktivoidaan taseeseen.

1 Hankintamenoon luetaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot. Jos hyödykkeen hankintaan ja valmistukseen liittyvien kiinteiden menojen määrä on olennainen hyödykkeen hankinnasta aiheutuneisiin muuttuviin menoihin verrattuna, saadaan myös niiden osuus lukea osaksi hankintamenoa.

Hyödykkeen hankintamenoon saadaan lukea myös hyödykkeen valmistamiseen kohdistettavissa olevan lainan korkomenot valmistusajalta. Aktivoinnin edellytyksenä on, että korkomenojen määrä tarkasteltuna yhdessä edellä mainittujen kiinteiden menojen kanssa on olennainen hyödykkeen hankinnasta aiheutuneisiin muuttuviin menoihin verrattuna

Rakennusten korjausten, myös ulkopuolisiin vuokratiloihin tehtävien korjausten, osalta on ratkaisevaa, lisääkö korjaus rakennuksen arvoa, jolloin korjaus on poistonalaista ja rahoitetaan investointimäärärahoilla. Kunnossapitoluonteiset vuosikorjaukset eivät ole poistonalaista ja ne rahoitetaan käyttötalousosan määrärahoilla hankkeen ja niihin liittyvien hankintojen kustannuksista riippumatta.

8.6.4 Hintataso

Rakennusinvestointien arvioinnissa käytetään valtiovarainministeriön alkuvuoden 2014 ennusteen mukaista rakennuskustannusindeksin lukuarvoa 140,3 (2000=100). Vuoden 2013 lukuarvo on 136,4 ja vuoden 2014 lukuarvo 138,0.

8.7 Talousarvioaloitteet

Lauta- ja johtokuntien on käsiteltävä talousarvioaloitteista annettavat lausunnot samanaikaisesti talousarvioehdotusten kanssa. Lausunnoissa on selvitettävä, miten aloitteessa esitetyt toimenpiteet on otettu huomioon talousarvioehdotuksessa.

Lausunnossa on yksiselitteisesti mainittava, kuinka paljon aloitteessa esitetty toimenpide lisää/vähentää määrärahojen tarvetta ja onko nämä sisällytetty hallintokunnan talousarvioehdotukseen. Vastaavasti toimenpiteen vaikutukset suoritemääriin on ilmoitettava ja sisältyvätkö nämä muutokset talousarvioehdotukseen.

9 MUUT OHJEET

9.1 Muodollinen asu ja määräajat

9.1.1 Muodollinen asu

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotus

Käyttötalousosan talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotus laaditaan hallintokunnan omalle tulosteelle tuloslaskelmamuotoon liitteen 3 mukaisesti. **Perustelutekstit esitetään liitteessä 2 olevan mallin mukaisesti**.

Investointiehdotuksista esitetään sivuilla 50–54 mainitut tiedot.

Menojen ja tulojen erittelyt perusteluineen vuosille 2015–2017 laaditaan erillisiä liitteitä käyttäen.

Lisäksi toimitetaan luettelo voimassa olevista maksuista ja taksoista vahvistamisperusteineen (ks. sivu 36)

Talousarvion liitteinä toimitetaan myös sivuilla 32–54 mainitut suunnitelmat, luettelot ja laskelmat.

Talpa ylläpitää hallintokuntien käyttöön rakennettua Financial Performance Management (FPM) budjetointi ja ennustejärjestelmää.

Talous- ja suunnitteluosasto siirtää Talpan ylläpitämää järjestelmää käyttävien hallintokuntien talousarvio- ja suunnitelmaehdotustiedot omaan Business Planning–budjetointijärjestelmäänsä 23.5.2014.

Liikelaitokset syöttävät selainjärjestelmän kautta talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksensa tiedot taloussuunnittelu- ja varainhallintaosaston järjestelmään.

Tarkemmat ohjeet lähetetään hallintokunnille erikseen.

Ehdotusten tarkkuus

Ehdotuksissa luvut esitetään tuhansina euroina. Yksikkötuotot ja -kustannukset ilmoitetaan euroina.

Toimitettava aineisto

Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto avaa keskitetysti virastoille ja liikelaitoksille AHJOon diaarinumerot, joille kukin virasto ja liikelaitos tekevät oman esityksensä kaupunginhallitukselle (hallintokuntakohtaiset diaarinumerot liitteenä 13). Kun lauta- tai johtokunta on tehnyt päätöksen talousarvioehdotuksesta, lähetetään tieto AHJOn tehtäväpyynnöllä talous- ja suunnitteluosaston johtavalle suunnittelijalle Ari Hietamäelle. Lisäksi koko aineisto lähetetään määräpäivään 23.5.2014 mennessä sähköpostiosoitteeseen kanslia.tasu@hel.fi. Paperiversioita ei enää toimiteta.

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen keskeinen liiteaineisto käsitellään lauta- ja johtokunnissa.

Lisäksi lauta- ja johtokuntien ehdotus talousarviokirjaan tuleviksi perustelutekstiksi suoritetaulukoineen, luettelo lakkautettavista viroista lähetetään rtf-tallennusmuodossa sekä henkilöstöresurssisuunnitelmataulukko, tilaresurssisuunnitelma ja irtaimen omaisuuden perushankintoja erittelevä taulukko sähköpostin (kanslia.tasu@hel.fi) liitetiedostona talous- ja suunnittelukeskuksen taloussuunnittelu- ja varainhallintaosastolle.

9.1.2 Määräajat

Lauta- ja johtokunnat	Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen investointimenot (niiltä osin kuin on kysymys toisen lautakunnan käyttöön osoitettavista määrärahoista)	18.4.2014
	Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotus (liitteineen)	23.5.2014
	Ehdotus talousarviokirjassa esitettäväksi hallintokunnan perustelutekstiksi	23.5.2014
	Lausunnot talousarvioaloitteista (käsiteltävä yhdessä talousarvioehdotusten kanssa)	23.5.2014
	Lausunnot avustusanomuksista - niistä yhteisöistä, jotka on lueteltu vuoden 2014 talousarvion avustusliitteessä (talousarvion liite 1), ja joille esitetään avustusta yli 170 000 euroa vuodelle 2015 sekä mahdollisista uusista hakijoista	6.6.2014
	Hallintokuntien (lauta- ja johtokuntien hyväksymät) tilahanke-ehdotukset vuodelle 2015 ja vuosille 2015–2019 ajoittuvista rakennushankkeista tilakeskukselle (hallintokunnat, joiden tilahankkeet tulevat tilakeskuksen toteutukseen)	välittömästi
Virastot ja liikelaitokset	Lopullisiin päätöksiin perustuvat muutokset käyttötalouteen ja investointimenoihin sekä luetteloon virkojen ja toimien määristä	välittömästi muutosten tapahduttua
	Alkuperäiseen talousarvioehdotukseen sisältyviä määrärahoja koskevat välttämättömiksi osoittautuneet muutos- ja tarkistusilmoitukset sekä pakottavissa poikkeustapauksissa myös ehdotukset sellaisista kokonaan uusista määrärahoista, joita ei ole voitu ottaa huomioon alkuperäisessä talousarvioehdotuksessa (esitykset on vietävä lauta- tai johtokunnalle tiedoksi)	esitettävä talousarvioneuvotteluissa elokuussa

Aikataulusta ja käsittelyistä tehtävät ilmoitukset

Virastojen ja liikelaitosten tulee ilmoittaa välittömästi lauta- ja johtokunnille suunniteltu talousarvioehdotuksen käsittelyaikataulu rahoitusjohtajalle.

Niiden lauta- ja johtokuntien kokousten, joissa käsitellään vuoden 2015 talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotusta vuosiksi 2015–2017 esityslista liitteineen lähetetään rahoitusjohtajalle.

9.2 Tiedustelut ja lisäohjeet

Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto avustaa tarvittaessa virastoja ja liikelaitoksia talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotusten laatimiseen liittyvissä kysymyksissä.

Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston vastuuhenkilöt vastuualueineen:

Nimi	Puhelin	Vastuualue
Rahoitusjohtaja Tuula Saxholm	310 36250	Yleiset kysymykset
Talousarviopäällikkö Matti Malinen	310 36277	Yleiset kysymykset
Tietotekniikkapäällikkö Markku Raitio	310 36396	Tietotekniikkaa koskevat kysymykset
Strategiapäällikkö Marko Karvinen	310 36257	Kaupungin hallinnon kehittämistä ja kaupungin strategioita koskevat kysymykset
Johtava suunnittelija Ari Hietamäki	310 36567	Yleiset kysymykset sekä pääluokka 1 (lukuun ottamatta kunnan liikelaitosta)
Erityissuunnittelija Mari Rajantie	310 25707	Kunnan liikelaitokset sekä hankintakeskus, tukkutori, pelastuslaitos ja ympäristökeskus pääluokasta 2
Erityissuunnittelija Katja Rimpilä	310 36256	Pääluokka 3
Erityissuunnittelija Tero Niininen	310 25915	Pääluokka 4 (lukuun ottamatta liikelaitosta)
Hankepäällikkö Juha Viljakainen	310 36276	Rakennusvirasto ja rakentamispalvelu pääluokasta 2 ja kiinteistölautakunta ja -virasto pääluokasta 5 sekä investoinnit lukuun ottamatta liikelaitoksia
Suunnitteluinsinööri Saara Kanto	310 25531	Pääluokka 5 lukuun ottamatta kiinteistölautakuntaa ja -virastoa
Controller Pia Halinen	310 25718	Avustukset

VUODEN 2015 TALOUSARVION NETTOBUDJETOIDUT YKSIKÖT

ICT Palvelukeskus
Helsingin kaupungin tukkutori
Hankintakeskus
Yleisten töiden lautakunta ja rakennusvirasto,
HKR-Rakennuttaja
Rakentamispalvelu

Kaupungin taidemuseo
Kulttuuritoimi, Savoy-teatteri
Kaupunginmuseo
Orkesteritoiminta, Käyttövarat
Korkeasaaren eläintarha
Liikuntatoimi
Työterveyskeskus

Kiinteistölautakunta ja -virasto, Tilakeskus
Asuntotuotantotoimisto

TALOUSARVION PERUSTELUTEKSTIN RAKENTEEN MALLI

Talousarvio 2015 ja taloussuunnitelma 2015–2017

Viraston toimintaympäristön muutokset

- Toimintaympäristön muutosten vaikutukset 2015 talousarvioon
- Arvio palvelujen kysynnän ja tuotantotapojen kehityksestä 2015–2017
- Kilpailuttaminen
- Riskienhallinta

Kaupungin strategiaohjelma viraston toiminnassa

- Strategiaohjelman toteuttaminen viraston toiminnassa
- Viraston henkilöstösuunnitelma 2015–2017
- Viraston tilankäyttösuunnitelma 2015–2024
- Talousarvion vaikutus strategiaohjelman talousmittareiden edistämiseen
    - ”Helsingin muita kuntia korkeammat palvelujen yksikkökustannukset lähenevät muiden suurimpien kaupunkien keskiarvoa”
    - ”Helsingin kuntakohtainen yhteisöveron jako-osuus pysyy yli 20 % tasolla valtuustokaudella 2013–2016”
    - ”Helsinkiläisten verotettavat ansiotulot/asukas nousevat muita Helsingin seudun kuntia nopeammin”

Tietotekniikan hyödyntäminen ja sähköinen asiointi

- Tietotekniikkaohjelman toteuttaminen
- Sähköisen asioinnin kehittämishankkeet

Talousarvion seurannassa tarkasteltavat tavoitteet

- Sitovat toiminnalliset tavoitteet
- Muut toiminnalliset tavoitteet
- Energiatehokkuutta ja ympäristöä koskevat tavoitteet
- Määrä- ja taloustavoitteet
- Tuottavuuden toteutuminen 2013–2017
- Tilankäytön tehokkuuden toteutuminen 2013–2017

[1] Taulukon luvut ovat esimerkinomaisia

Määrä- ja taloustavoitteet (Taulukkomalli)

	2013	2014	enn 2014	2015	2016	2017
Suoritetavoitteet						
Opetustuntien määrä	149	151	152	162	163	163
Tehokkuus/taloudellisuus						
Käyttöaste %	83	83	83	82	80	80
Menot €/asukas	150	120	125	150	125	125
Toiminnan laajuustiedot						
Sairaankuljetushälytyksiä	34 520	35 200	34 520	35 000	36 000	36 000
Oppilaiden lukumäärä	4 600	5 000	5 200	1 200	6 300	6 300
Kaupungin maaomaisuus, ha	520	530	520	530	520	520
Kunnossapidetty puistoala, ha	1 495	1 520	1 596	1 665	1 773	1 773
Resurssit						
Henkilöstön määrä	12	15	12	13	10	10
Tilat, m^2	100	100	95	95	95	95

Tuottavuusmittari (Taulukkomalli)

	2013	2014	enn 2014	2015	2016	2017
Suomenkielinen perusopetus ja lukiokoulutus – Finsk grundläggande utbildning och gymnasieutbildning	93	93	93	93		
Esi- ja perusopetus – Förskola och grundläggande utbildning	92	92	92	92		
Lukiokoulutus – Gymnasieutbildning	94	94	94	96		
Aikuislukiokoulutus – Vuxengymnasieutbildning	104	104	130	126		
Ruotsinkielinen perusopetus ja lukiokoulutus – Svensk grundläggande utbildning och gymnasieutbildning	94	94	94	95		
Esi- ja perusopetus – Förskola och grundläggande utbildning	89	89	89	91		
Lukiokoulutus – Gymnasieutbildning	93	93	93	94		
Aikuislukiokoulutus – Vuxengymnasieutbildning	141	141	142	143		
Ammatilliset oppilaitokset – Yrkeslläroanstalter	94	94	94	96		

Tuottavuus (2012=100)

Tilankäytön tehokkuuden mittari (Taulukkomalli)

	2013	2014	enn 2014	2015	2016	2017
Tilojen kokonaispita-ala htm2	97,3	97,5	98	98	99	99
tilojen pinta-alamäärä (htm2) suhteessa asiakasmäärään	14,1	14,5	14,3	14,3	14,3	14,3
Hallintokunnan oma mittari	?	?	?	?	?	?

[1] Taulukon luvut ovat esimerkinomaisia

KÄYTTÖTALOUSOSAN TAULUKKOMALLIT

PÄÄLUOKKA/LUKU/KOHTA[2]

	Käyttö Förbrukning 2013 1 000 €	Talousarvio Budget 2014 1 000 €	Ehdotus Förslag 2015 1 000 €	Talousarvio Budget 2015 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2016 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2017 1 000 €
Myyntitulot - Försäljningsinkomster	98 031	103 425	101 497	101 497	100 922	100 922
Maksutulot - Avgiftsinkomster	12 032	12 400	13 585	13 722	13 686	13 686
Tuet ja avustukset - Understöd och bidrag	1 818	1 695	1 369	1 569	1 643	1 727
Vuokratulot - Hyresinkomster	22 557	22 118	22 688	22 688	22 778	22 798
Muut tulot - Övriga inkomster	7 716	9 098	9 894	8 894	10 135	10 235
Valmistus omaan käyttöön - Tillverkning för eget bruk	90 718	89 878	80 048	80 048	80 036	80 036
Tulot yhteensä - Inkomster sammanlagt	**232 872**	**238 614**	**229 081**	**228 418**	**229 200**	**229 404**
Palkat - Löner	82 385	87 492	86 389	86 436	84 623	85 053
Henkilösivumenot - Lönebikostnader	28 598	29 934	29 887	29 902	29 299	29 459
Palvelujen ostot - Köp av tjänster	147 114	142 725	140 839	140 367	144 449	147 921
Aineet, tarvikkeet ja tavarat - Material, förnödenheter och varor	35 648	36 472	35 389	35 554	35 553	35 924
Avustukset - Understöd	310	299	294	294	294	294
Vuokrat - Hyror	35 023	37 075	37 076	37 100	37 681	37 976
Muut menot - Övriga utgifter	1 215	1 259	916	846	2 046	2 046
Menot yhteensä - Utgifter sammanlagt	**330 293**	**335 256**	**330 790**	**330 499**	**333 945**	**338 673**
Toimintakate - Verksamhetsbidrag	***-97 421***	***-96 642***	***-101 709***	***-102 081***	***-104 745***	***-109 269***
Poistot - Avskrivningar	48 515	52 895	47 577	47 572	47 190	47 131
Tilikauden tulos - Räkenskapsperiodens resultat	***-145 936***	***-149 537***	***-149 286***	***-149 653***	***-151 935***	***-156 400***
Tuottotavoite - Avkastningsmål	858	838	838	903	903	903
Tilkauden ylijäämä (alijäämä) - Räkenskapsperiodens överskott (underskott)	***-146 794***	***-150 375***	***-150 124***	***-150 556***	***-152 838***	***-157 303***
Muutos - Förändring, %						
Tulot - Inkomster		2,5	-4,0	-4,3	0,3	0,1
Menot - Utgifter		1,5	-1,3	-1,4	1,0	1,4
Sisäiset vuokramenot – Interna hyresutgifter	5 200	5 200	5 200	5 200	5 200	5 200

[2] Taulukon luvut ovat esimerkinomaisia

TULOSLASKELMAOSAN TAULUKKOMALLIT[3]

TULOSLASKELMA	Käyttö Förbrukning 2013 1 000 €	Talousarvio Budget 2014 1 000 €	Ehdotus Förslag 2015 1 000 €	Talousarvio Budget 2015 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2016 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2017 1 000 €
Toimintatulot - Resultaträkning						
Myyntitulot - Försäljningsinkomster		174 887				
Maksutulot - Avgiftsinkomster		118 653				
Tuet ja avustukset - Understöd och bidrag		28 028				
Vuokratulot - Hyresinkomster		434 914				
Muut tulot - Övriga inkomster		24 557				
		781 039				
Valmistus omaan käyttöön - Tillverkning för eget bruk		89 783				
Toimintamenot - Omkostnader						
Palkat - Löner		-885 252				
Henkilösivumenot - Lönebikostnader		-319 045				
Palvelujen ostot - Köp av tjänster		-988 086				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat - Material, förnödenheter och varor		-131 295				
Avustukset - Understöd		-319 484				
Vuokrat - Hyror		-329 848				
Muut menot - Övriga utgifter		-31 580				
Toimintamenot yhteensä - Omkostnader sammanlagt		***-3 004 590***				
Toimintakate - Verksametsbidrag		***-2 133 768***				
Verotulot - Skatteintäkter		2 057 664				
Valtionosuudet - Statsandelar		-65 700				
Rahoitustulot ja -menot - Finansieringsinkomster och -utgifter						
Korkotulot - Ränteinkomster		83 092				
Muut rahoitustulot - Övriga finansieringsinkomster		80 509				
Korkomenot - Ränteutgifter		-46 500				
Muut rahoitusmenot - Övriga finansieringsutgifter		-10 025				
Vuosikate - Årsbidrag		***-34 728***				
Poistot - Avskrivningar		-153 271				
Satunnaiset tulot - Extraordinära inkomster		33 634				
Tilikauden tulos - Räkenskapsperiodens resultat		***-154 365***				
Poistoeron muutos - Förändring i avskrivningsdifferens		0				
Varausten muutos - Förändring i reserveringar		0				
Rahastojen lisäys - Ökning av fonder		0				
Rahastojen vähennys - Minskning av fonder		20 400				
Tilikauden ylijäämä (alijäämä) - Räkenskapsperiodens överskott (underskott)		***-133 965***				

[3] Taulukon luvut ovat esimerkinomaisia

7 TULOSLASKELMAOSA

	Käyttö Förbrukning	Talousarvio Budget	Ehdotus Förslag	Talousarvio Budget	Talous-suunnitelma Ekonomiplan	Talous-suunnitelma Ekonomiplan
	2013	**2014**	**2015**	**2015**	**2016**	**2017**
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Tulot - Inkomster		2 141 211				
Menot - Utgifter		280 185				
Netto		1 861 026				
Muutos - Förändring, %						
Tulot - Inkomster		-14,0				
Menot - Utgifter		-35,4				

7 01 Toiminnan rahoitus

	Käyttö Förbrukning	Talousarvio Budget	Ehdotus Förslag	Talousarvio Budget	Talous-suunnitelma Ekonomiplan	Talous-suunnitelma Ekonomiplan
	2013	**2014**	**2015**	**2015**	**2016**	**2017**
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Tulot - Inkomster		1 966 013				
Menot - Utgifter		108 405				
Netto		1 857 608				
Muutos - Förändring, %						
Tulot - Inkomster		-13,7				
Menot - Utgifter		-25,7				

7 01 01 Verotulot

	Käyttö Förbrukning	Talousarvio Budget	Ehdotus Förslag	Talousarvio Budget	Talous-suunnitelma Ekonomiplan	Talous-suunnitelma Ekonomiplan
	2013	**2014**	**2015**	**2015**	**2016**	**2017**
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
Tulot - Inkomster		1 966 013				
Menot - Utgifter		0				
Netto		1 966 013				
Muutos - Förändring, %						
Tulot - Inkomster		-13,7				
Menot - Utgifter		0,0				

Talousarviokohtaan sisältyvät seuraavat määrärahat ja tuloarviot alakohdittain:

		2013	2014	Ehdotus Förslag 2015	Talousarvio Budget 2015	2016	2017
		1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
	Tulot - Inkomster						
01	Kunnan tulovero - Kommunens inkomstskatt		1 500 000				
02	Osuus yhteisöveron tuotosta - Andel av intäkterna från samfundsskatten		357 113				
03	Kiinteistövero - Fastighetsskatt		108 000				
04	Koiravero - Hundskatt		900				

INVESTOINTIOSAN TAULUKKOMALLIT

8 INVESTOINTIOSA

	Käyttö Förbrukning 2013 1 000 €	Talousarvio Budget 2014 1 000 €	Ehdotus Förslag 2015 1 000 €	Talousarvio Budget 2015 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2016 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2017 1 000 €
8 Investointiosa - Investeringsdelen						
Tulot - Inkomster		74 076				
Menot - Utgifter		392 481				
Netto		-318 405				
Muutos - Förändring, %						
Tulot - Inkomster		-4,9				
Menot - Utgifter		23,0				

8 01 Kiinteä omaisuus - Fast egendom

	Käyttö Förbrukning 2013 1 000 €	Talousarvio Budget 2014 1 000 €	Ehdotus Förslag 2015 1 000 €	Talousarvio Budget 2015 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2016 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2017 1 000 €
801						
Tulot - Inkomster		73 000				
Menot - Utgifter		49 160				
Netto		23 840				
Muutos - Förändring, %						
Tulot - Inkomster		-5,8				
Menot - Utgifter		29,3				

		Käyttö Förbrukning 2013 1 000 €	Talousarvio Budget 2014 1 000 €	Ehdotus Förslag 2015 1 000 €	Talousarvio Budget 2015 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2016 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2017 1 000 €
	Tulot - Inkomster						
52	Kiinteän omaisuuden myynti - Försäljning av fast egendom		53 000				
54	Kamppi-Töölönlahti-alueen tonttien myynti - Försäljning av tomter i Kampen-Tölöviken		20 000				
	Menot - Utgifter						
01	Kiinteistöjen ostot ja lunastukset, Khn käytettäväksi - Köp och inlösen av fastigheter, till Stns disposition		2 000				
02	Esirakentaminen, täyttötyöt ja alueiden käyttöönoton edellyttämät toimenpiteet, Khn käytettäväksi - Grundberedning, utfyllnadsarbeten och åtgärder i anslutning till ibruktagande av områden, till Stns disposition		33 520				
	Uutelan kanava - Nybondskanalen		0				
	Arabianrannan esirakentaminen - Grundberedning i Arabiastranden		19 650				

RAHOITUSOSAN TAULUKKOMALLIT[4]

RAHOITUSLASKELMA

	Käyttö Förbrukning 2013 1 000 €	Talousarvio Budget 2014 1 000 €	Ehdotus Förslag 2015 1 000 €	Talousarvio Budget 2015 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2016 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2017 1 000 €
Toiminnan rahavirta - Kassaflöde i verksamheten						
Tulorahoitus - Inkomstfinansiering						
Vuosikate - Årsbidrag		5 287				
Satunnaiset erät - Extraordinära poster		74 076				
Tulorahoituksen korjauserät - Korrektivposter i inkomstfinansieringen		-92 464				
Investointien rahavirta - Kassaflöde för Investeringarnas del						
Investointimenot - Investeringsutgifter		-392 481				
Ylitysoikeus - Överskridningsrätter		*0*				
Rahoitusosuudet investointimenoihin - Finansieringsandelar i investeringsutgifter		876				
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot - Försäljningsinkomster av tillgångar bland bestående aktiva		73 200				
Toiminnan ja investointien rahavirta - Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde		**-331 506**				
Rahoituksen rahavirta - Kassaflöde för finansieringens del						
Antolainauksen muutokset - Förändringar i utlåningen						
Antolainasaamisten lisäykset - Ökningar i lånefordringar		-16 001				
Antolainasaamisten vähennykset - Minskningar i lånefordringar		45 917				
Lainakannan muutokset - Förändringar i lånen						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys - Ökning av långfristiga lån		59 942				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys - Minskning av långfristiga lån		-59 942				
Rahoituksen rahavirta - Kassaflöde för finansieringens del		**29 916**				
Peruspääoman sijoitus liikennelaitoksen peruspääomaan - Placering av grundkapital i trafikverkets grundkapital		-29 767				
Pääoman siirto Helsingin Energian pääomasta - Kapitalöverföring från Helsingfors Energis kapital		0				
Toimintapääoman muutos - Förändring i rörelsekapitalet		**-331 357**				

[4] Taulukon luvut ovat esimerkinomaisia

9 RAHOITUSOSA

	Käyttö Förbrukning 2013 1 000 €	Talousarvio Budget 2014 1 000 €	Ehdotus Förslag 2015 1 000 €	Talousarvio Budget 2015 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2016 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2017 1 000 €
Tulot - Inkomster		101 383				
Menot - Utgifter		82 099				
Netto		19 284				
Muutos - Förändring, %						
Tulot - Inkomster		-57,3				
Menot - Utgifter		-36,8				

9 01 Pitkävaikutteinen rahoitus - Långfristig finansiering

	Käyttö Förbrukning 2013 1 000 €	Talousarvio Budget 2014 1 000 €	Ehdotus Förslag 2015 1 000 €	Talousarvio Budget 2015 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2016 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2017 1 000 €
Tulot - Inkomster		101 383				
Menot - Utgifter		82 099				
Netto		19 284				
Muutos - Förändring, %						
Tulot - Inkomster		-57,3				
Menot - Utgifter		-36,8				

9 01 02 Muu antolainaus, Khn käytettäväksi - Övrig långivning, till Stns disposition

	Käyttö Förbrukning 2013 1 000 €	Talousarvio Budget 2014 1 000 €	Ehdotus Förslag 2015 1 000 €	Talousarvio Budget 2015 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2016 1 000 €	Talous-suunnitelma Ekonomiplan 2017 1 000 €
Tulot - Inkomster		34 802				
Menot - Utgifter		14 918				
Netto		19 884				
Muutos - Förändring, %						
Tulot - Inkomster		-6,6				
Menot - Utgifter		0,0				

Talousarviokohtaan sisältyy seuraavat lainamäärärahat ja lainanlyhennykset alakohdittain:

Budgetmomentet omfattar följande låneanslag och amorteringar undermomentvis:

		2013	2014	Ehdotus Förslag 2015	Talousarvio Budget 2015	2016	2017
		1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €
	Tulot - Inkomster						
52	Vuokra-asuntotuottajien oman pääoman osuutta varten myönnettyjen lainojen lyhennykset - Amorteringar på lån för hyresbostadsproducenternas egen kapitalandel		101				
54	Muiden antolainojen lyhennykset - Amorteringar på övriga lån		2 500				
55	Helsingin Energian lainojen lyhennykset - Amorteringar på Helsingfors Energis lån		19 273				
56	Helsingin Veden lainojen lyhennykset - Amorteringar på Helsingfors Vattens lån		7 325				
57	Helsingin Sataman lainojen lyhennykset - Amorteringar på Helsingfors Hamns lån		1 880				
58	Liikennelaitoksen lainojen lyhennykset - Amorteringar på trafikverkets lån		3 123				
59	Sosiaalisen luototuksen lainojen lyhennykset - Amorteringar på lån för social kreditgivning		600				
	Menot - Utgifter						
01	Lainojen myöntäminen kouluille - Lån till skolor		4 204				
04	Sosiaalisiin tarkoituksiin myönnettäviä lainoja varten - Lån för sociala ändamål		1 682				
05	Lainoja kaupunginorkesterin soittajille soitinhankintoja varten - Lån till stadsorkesterns musiker för anskaffning av instrument		40				
06	Laina Kiinteistö Oy Opetustalolle - Lån till Kiinteistö Oy Opetustalo		0				
20	Laina Helsinki-viikon säätiölle - Lån till Stiftelsen Helsingfors-veckan		0				
22	Sosiaalisen luototuksen lainojen myöntämiseen, sosiaalilautakunnan käytettäväksi - Lån för social kreditgivning, till socialnämndens disposition		1 682				
25	Muut lainat - Övriga lån		0				

TALOUSSUUNNITTELUN JA -OHJAUKSEN VUOSIKELLO

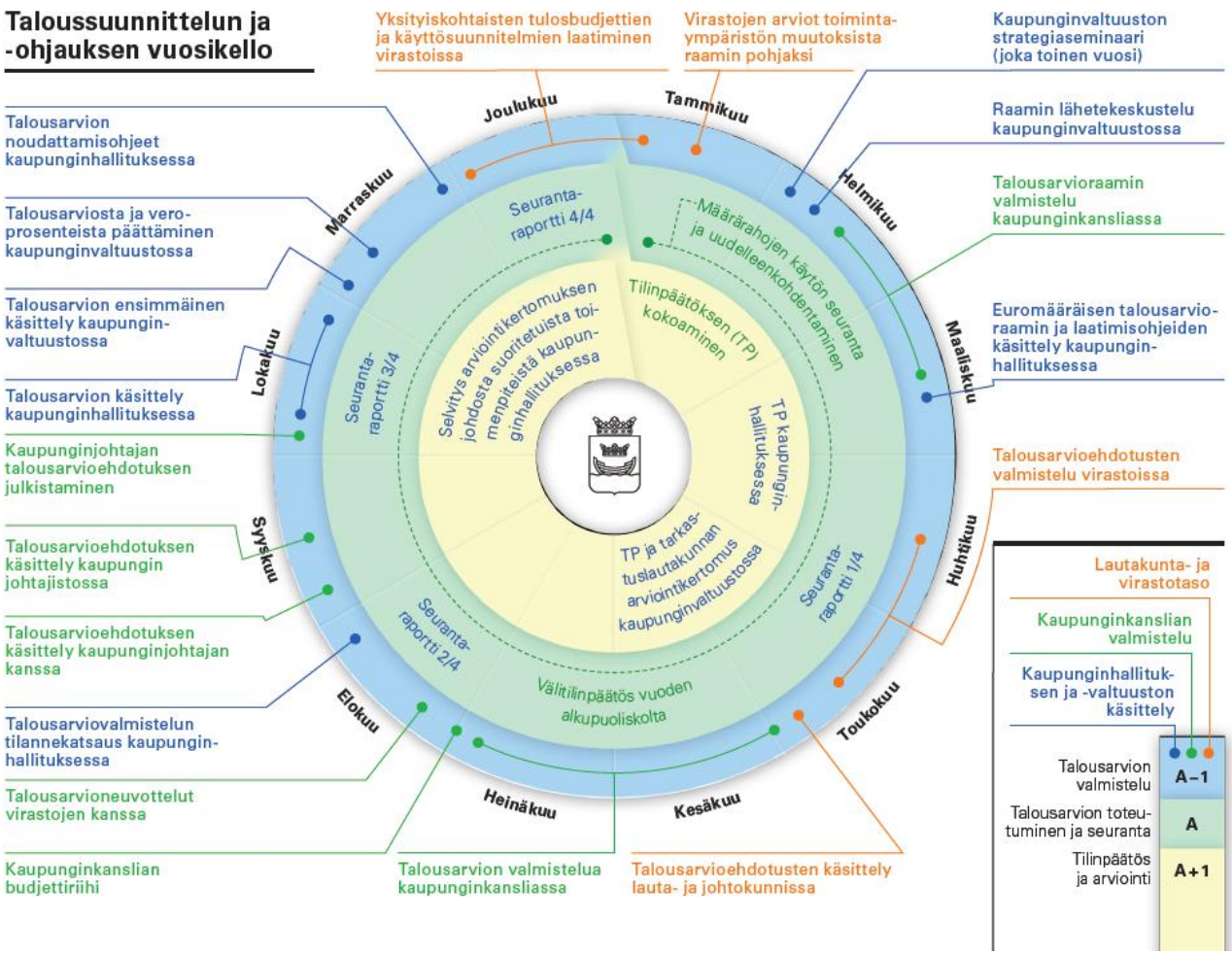

MALLI IRTAIMEN OMAISUUDEN PERUSHANKINTOJA ERITTELEVÄSTÄ TAULUKOSTA

Virastojen irtaimen omaisuuden perushankinnat 2015-2024
Ilmoitetaan 1 000 euroina, täyttöohjeet erillisellä välilehdellä

Virasto	TA-luku	TA-kohta	RAAMI 2015 1 000 €	ERO 1 000 €
LIITE 8	8	09		0

	TAE 2015 1 000 €	TS 2016 1 000 €	TS 2017 1 000 €	2018 ALUSTAVA 1 000 €	2019 ALUSTAVA 1 000 €	2020 ALUSTAVA 1 000 €	2021 ALUSTAVA 1 000 €	2022 ALUSTAVA 1 000 €	2023 ALUSTAVA 1 000 €	2024 ALUSTAVA 1 000 €
Irtaimen omaisuuden perushankinta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Irtaimen omaisuuden perushankinta, muut kuin IT-investoinnit (uudis- ja peruskorjauskohteiden irtainhankinnat hankkeistettuna talousarvioehdotuksen hankkeiden mukaisesti)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kalusteet (nimeä kokonaisuus)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Työkoneiden ja autojen hankinta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Työkoneet										
Autot										
Muut irtaimen omaisuuden hankinnat (ei sisälly edellisiin)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Irtaimen omaisuuden perushankinta, IT-investoinnit yhteensä	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hankekorteilla ilmoitetut omat tietotekniikkahankkeiden investointimenot (ei pelkkiä laitehankintahankkeita) HUOM! Vastattava projektisalkunhallintavälineen hankekorttien mukaisia investointimenoja										
Muut kuin hankekorteilla ilmoitetut it-investoinnit yhteensä	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pöytäkoneet										
Kannettavat tietokoneet										
Mobiililaitteet (tabletit ja puhelimet)										
Palvelimet										
Tulostimet										
Verkkolaitteet										
Lisenssit, käyttöoikeudet										
Järjestelmät										
Muut IT-hankinnat (eivät sisälly ylläoleviin)										

Tietotekniikan käyttömenot taloussuunnitelmakaudella

Ilmoitetaan 1 000 euroina, täyttöohjeet erillisellä välilehdellä

Virasto	TA-luku	TA-kohta
	8	09

	TAE 2015 1 000 €	TS 2016 1 000 €	TS 2017 1 000 €
IT-käyttömenot (pl. omat henkilöstökulut) yhteensä	0	0	0
Hankekorteilla ilmoitetut omien IT-hankkeiden käyttömenot (ei pelkkiä laitehankintahankkeita) HUOM! Vastattava projektisalkunhallintavälineen hankekorttien mukaisia käyttömenoja			
Muut kuin hankekorteilla ilmoitetut it-käyttömenot yhteensä	0	0	0
Pöytäkoneet			
Kannettavat tietokoneet			
Mobiililaitteet (tabletit ja puhelimet)			
Palvelimet			
Tulostimet			
Verkkolaitteet			
IT- jatkuvat palvelut			
Perustietotekniikan tukipalvelut esim. lähituki (jos ostopalveluna)			
Konesali-palvelut			
Tietoliikennepalvelut			
IT -asiantuntijapalvelut			
Lisenssien ylläpito ja käyttöoikeudet			
Muut IT-kulut (jotka eivät sisälly ylläoleviin)			

TAULUKON KÄYTTÖ

Tietojen lisääminen
Tekstiä ja lukuja voidaan lisätä soluihin, jotka eivät ole lukittuja.
Rivien lisääminen
Rivejä voidaan lisätä tarpeen mukaan taulukossa osoitetussa kohdassa.

SISÄLLÖLLISET OHJEET

Täytetään vuosille 2013-2017 suunnitellut irtaimen omaisuuden perushankinnat (x 1000 euroa).

Viraston nimi
TA-kohta: viraston TA-kohdan kaksi viimeistä numeroa
RAAMI 2013: Annettu virastokohtainen (TA-kohta) raami irtaimen omaisuuden perushankintaan (x 1000 euroa)

IRTAIMEN OMAISUUDEN PERUSHANKINNAT, MUUT KUIN IT-INVESTOINNIT

Tähän taulukon osaan täytetään irtaimen omaisuuden määrähalla tehtäviä muita kuin IT-investointeja .
Kalusteet

Ilmoitetaan erilaiset kalustehankinnat, joista jaoteltuna merkittävimmät esim. osasto/toimisto/hankekokonaisuus/osahanke -tasolle.
Työkoneiden ja autojen hankinta
Ilmoitetaan työkoneet ja autojen erilaiset kalustehankinnat, joista jaoteltuna merkittävimmät tai usealle vuodelle jaksottuvat hankinnat.
Muut irtaimen hankinnat
Tähän kohtaan eritellään sellaiset irtaimen hankinnat, jotka eivät ole kalusteita, työkoneita, autoja tai IT-investointeja.

IT-INVESTOINNIT

IT-investoinneilla tarkoitetaan irtaimen omaisuuden määrähalla tehtyjä tietotekniikkalaitteiden, järjestelmien ja ohjelmistolisenssien hankintoja.

IT-kehittämishankkeiden investoinnit yhteensä

IT-hankkeiden ulosmaksettavat investointikustannukset vuonna 2014 yhteensä
Muut kuin hankekorteilla ilmoitetut IT-investoinnit
Ilmoitetaan viraston irtaimen omaisuuden määrärahalla hankkimat muut kuin hankekorteilla ilmoitetut it-investoinnit eriteltynä:
* pöytätyöasemiin käytettevä investointiraha
* kannettaviin tietokoneisiin käytettävä investointiraha
* mobiililaitteisiin (tabletit, puhelimet ja muut pienlaitteet) käytettävä investointiraha
* tulostimiin käytettävä investointiraha
* verkkolaitteisiin käytettävä investointiraha
* lisenssi- tai käyttöoikeushankintoihin käytettävä investointiraha
* järjestelmiin käytettävä investointiraha

* muut kuin ylläoleviin ryhmiin kuuluvat it-hankinnat investointirahoilla

IT-KÄYTTÖMENOT

It-käyttömenoilla tarkoitetaan tietotekniikkapalvelujen, järjestelmien, lisenssien ja laitteiden ylläpitoon sekä it-pienhankintoihin käytettävää käyttötalouden määrärahaa.

IT-kehittämishankkeiden käyttömenot yhteensä

IT-hankkeiden ulosmaksettavat käyttömenot vuonna 2014 yhteensä

Muut kuin hankekorteilla ilmoitetut IT-käyttömenot (pl. henkilöstömenot)
* jatkuviin palveluihin ilmoitetaan laitteiden ja järjestelmien ylläpitoon ja käyttöön käytettävä käyttötalousraha
* Perustietotekniikan tukipalveluissa ilmoitetetaan ulosmaksettavat helpdesk- ja it-tukipalvelujen menot
* Konesalipalveluissa ilmoitetaan palvelinhotellipaveluihin (mm. palvelimien valvonta, hallinta ja varmuuskopionti) ja tallennuspalveluihin (esim. SAN) käytettävä käyttötalousraha

* Tietoliikennepalveluissa ilmoitetaan lähiverkkojen hallintaan, valvontaan, muutoksiin, muutoshallintaan, suunnitteluun ja dokumentointtiin sekä tietoliikenneyhteyksien toteuttamiseen käytettävä käyttötalousraha
* It-asiantuntijapalveluihin ilmoitetaan konsultointi- ja asiantuntijapalveluihin käytettävä käyttötalousraha

* Lisenssien ja käyttöoikeuksien ylläpitoon käytettävä käyttötalousraha
* It-hankintoihin (laitteet, oheistuotteet) ilmoitetaan käytettävä käyttötalousraha
* Muihin IT-kuluihin ilmoitetaan loput käyttötalouden it-kulut, joita ei ole ilmoitettu muissa kohdissa

Lisätiedot: Juha Viljakainen Taske/tasu puh. 09-310 36 276 , 050-324 5839

MALLI HENKILÖSTÖRESURSSI SUUNNITELMATAULUKOSTA

Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma 2015-2017			**Talousarvio ja -suunnitelmaehdotus**			**Raportointiohjeita**
Virasto: **Laatija:**	**TOTEUTUMA-TIEDOT**	**TULOS-BUDJETTI**	**TAE**	**TS**	**TS**	
Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelma 2015-2017: toteutuma 2013, 2014 käyttösuunnitelman pohjalta sekä ennustetiedot taloussuunnitelmakaudelle	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	
1. Henkilöstömenot ja -määrät						
a) Henkilöstön palkat ja palkkiot (€)						Tilit: kuukausipalkat, tilapäinen työvoima, erilliskorvaukset, palkkiot
b) Henkilösivukulut (€)						Tilit: Kuel-maksut, sosiaaliturvamaksut, työttömyysvakuutusmaksut ja tapaturmavakuutusmaksut
c) Palkkamenot yhteensä sivukuluineen (oltava sama luku kuin euromääräisessä talousarvioehdotuksessa)						
d) Henkilöstöpalveluostot (€)						Perustelut muutoksille työkirjan erilliselle sivulle kohta f)
e) Palkkamenot sivukuluineen sekä henkilöstöpalveluostot yhteensä						
f) Vakituisen henkilöstön lukumäärä (31.12.2013 -17)*						*eHevystä:vakinaisuuden tarkastelu otetaan kaupunkiin nähden
g) Määräaikaisen henkilöstön lukumäärä (31.12.2013-17)*						*eHevystä: tarkastelu otetaan kaupunkiin nähden. Tässä huomioidaan projektihenkilöstö sekä kaikki muu mahdollinen tilapäinen työvoima
h) Henkilöstön määrä yhteensä (summa=b+c)						
2. Henkilöstömuutokset, joilla on vaikutusta henkilöstömenosuunnitelmaan						
i) Eläkeikä täyttyy tai on täyttynyt (vakinaiset, henkilömäärä 31.12.2013-17)*						*eHevystä: eläkeikä täyttynyt lukumäärä raportti ja eläkeikä täyttyy lukumäärä raportti
j) Muu vakinaisen henkiöstön lähtövaihtuvuus (henkilömäärän arvio 31.12.2013-17)						Perustelut työkirjan erilliselle sivulle kohta j)
k) Henkilöstöpoistuma yhteensä (kohdat i + j)						
l) Eläköitymistä tai muuta poistumaa korvaavat henkilörekrytoinnit, joissa tehtävä pysyy samana ja uusi henkilö rekrytoidaan täysin samanalaisella tehtävänkuvalla (arvio poistumaa korvaavien henkilöiden lukumäärä 31.12.2013-17)						Perustelut työkirjan erilliselle sivulle kohta l)
m) Eläköitymistä tai muuta poistumaa korvaavat henkilörekrytoinnit uusiin tehtäviin, tehtävät muuttuvat ja henkilö rekrytoidaan uuteen tehtävänkuvaan tai kokonaan uuteen tehtävään (arvio poistumaa korvaavien uusiin tehtäviin rekrytoitavien henkilöiden lukumäärästä 31.12.2013-17)						Perustelut työkirjan erilliselle sivulle kohta m)
n) Korvaavat rekrytoinnit yhteensä (l+m)						
o) Arvioitu vakinaisen henkilöstön määrä poistuman ja korvaavien rekrytointien jälkeen (b-k+m)						
p) Hallintokuntien väliset vakanssisiirrot, joiden perusteena on organisaatiomuutos, toimintojen keskittäminen, uudelleenorganisointi tai muu resurssien uudelleen kohdentaminen kaupungin sisällä ja josta on tehty kaupunginjohtajan päätös. (siirrettävien vakanssien määrä 31.12.2013-17, tiedot huomioitava myös ao vuosina kohdassa a) palkkamenot ja b) vakituisen henkilöstön määrä)						kj päätös vakanssien siirrosta Perustelut työkirjan erilliselle sivulle kohta p)
q) Uusien perustettavien vakinaisten vakanssien lukumäärä, joka kasvattaa henkilöstömäärää (lisätään myös vakituisen henkilöstön määrään kohtaan b) ao. vuosille)						Perustelut työkirjan erilliselle sivulle kohta q)
(r) Arvioitu vakinaisen henkilöstön määrällinen muutos vuoden 2013 alkaen (kohta o) + / - vakanssisiirrot ja uudet perustettavat vakanssit)						
(s) Vakinaisen henkilöstömäärän arvioitu muutos (+/ -) edelliseen vuoteen verrattuna						
(t) Hallintohenkilöstön osuus vaiktuisen henkilöstön määrästä (kohdasta b) eritellään vakituisen hallintohenkilöstön lukumäärä)						Työkirjan sivulle hallintohenkilöstö: erittely hallinnon tehtävänimikeistä

MALLI TILANKÄYTTÖOHJELMASTA

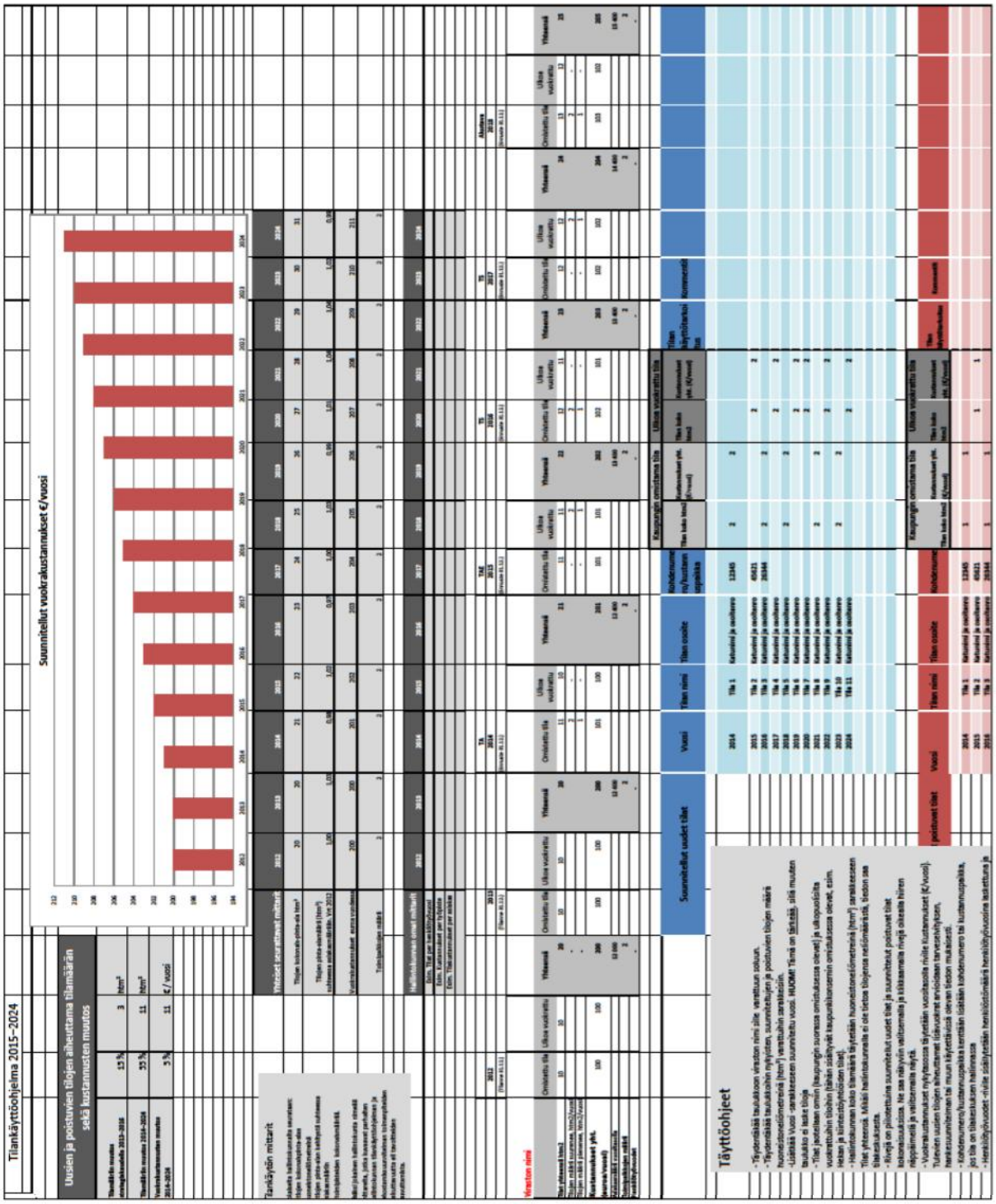

HKL-liikelaitoksen alustava investointiehdotus vuosille 2015–2024

Helsingin kaupungin liikennelaitos -liikelaitoksen (HKL) alustava investointiehdotus vuosille 2015-2024 (milj. euroa)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Yhteensä
Joukkoliikenteen perusinvestoinnit	55	71	49	49	60	84	80	79	62	61	650
Tuotantoinvestoinnit	1	4	17	18	16	1	1	0	0	0	59
Raitioliikenne	16	42	39	30	28	37	38	25	37	43	335
Metroliikenne	103	56	12	12	1	1	1	1	1	1	189
HKL yhteensä	175	173	118	108	107	123	119	105	101	105	1 233

HKL-liikelaitoksen laatima alustava investointiehdotus vuosiksi 2015 – 2024 pohjautuu HKL-liikelaitoksen johtokunnan hyväksymän vuoden 2014 talousarvioehdotuksen ja taloussuunnitelmaehdotuksen vuosille 2014-2016 yhdeydessä olleeseen investointisuunnitelmaan vuosiksi 2014 -2023.

Joukkoliikenneinvestointien toimintamenovaikutukset käsitellään osana liikenneinvestointien ohjaamisen toimintamallia, joka on toimialat ylittävä tulospalkkiotavoite. Toimintamenovaikutukset tuodaan kaupunginhallituksen käsittelyyn 18.8.2014

Investointiraami 2015 ja ja alustava 2016 – 2024 Investointiohjelma

		Raami 2015 1 000 €	TS 2016 1 000 €	TS 2017 1 000 €	Alustava 2018 1 000 €	Alustava 2019 1 000 €	Alustava 2020 1 000 €	Alustava 2021 1 000 €	Alustava 2022 1 000 €	Alustava 2023 1 000 €	Alustava 2024 1 000 €
8 INVESTOINTIOSA											
801 Kiinteä omaisuus	Tulot	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
	Menot	74 079	73 531	71 443	60 353	66 379	55 339	55 275	58 435	56 678	53 738
	Toimintak.	25 921	26 469	28 557	39 647	33 621	44 661	44 725	41 565	43 322	46 262
802 Talonrakennus	Menot	180 266	187 989	170 441	163 283	166 978	157 983	135 961	136 362	142 766	158 047
80205 Pelastustoimen rakennukset (sis. kohtaan 802 Talonrakennus)	Menot	5 899	4 882	610	1 220	2 237	4 983	1 322	2 441	6 000	4 068
803 Kadut, liikenneväylät ja radat	Menot	103 240	98 680	114 006	128 956	122 040	139 532	160 773	159 161	153 201	141 481
805 Väestönsuojat	Tulot	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Menot	407	407	1 424	3 661	2 034	3 661	2 848	2 848	2 543	2 543
	Toimintak.	-307	-307	-1 324	-3 561	-1 934	-3 561	-2 748	-2 748	-2 443	-2 443
806 Puistorakentaminen	Menot	10 588	7 739	10 068	10 679	10 780	10 628	11 696	10 679	12 204	12 001
807 Liikuntapaikat	Menot	10 068	9 662	9 662	9 662	9 662	9 662	9 662	9 662	9 662	9 662
808 Korkeasaaren eläintarha	Menot	2 543	2 543	2 543	2 543	2 543	4 068	4 068	4 068	4 068	4 068
809 Irtaimen omaisuuden perushankin	Tulot	470	470	470	470	470	470	470	470	470	470
	Menot	52 225	52 609	53 357	52 996	49 672	48 986	49 576	49 693	49 784	50 800
	Toimintak.	-51 755	-52 139	-52 887	-52 526	-49 202	-48 516	-49 106	-49 223	-49 314	-50 330
80903 Tarkastusvirasto		0	41	0							
80906 Pelastustoimi		3 000	4 110	6 049							
80907 Ympäristökeskus		152	152	152							
80910 Kaupunginkanslia		16 264	15 232	14 420							
80911 Hankintakeskus		51	51	20							
80912 Rakennusvirasto		742	742	711							
80913 Rakentamispalvelu		3 353	3 353	3 353							
80914 Opetusvirasto		12 192	12 192	12 192							
80917 Suomenkielinen työväenopisto		64	263	64							
80918 Ruotsinkielinen työväenopisto		46	46	46							
80919 Kirjastotoimi		983	973	1 378							
80920 Kulttuuritoimi		306	508	366							
80921 Kaupunginmuseo		305	203	203							
80922 Kaupungin taidemuseo		355	356	356							
80923 Korkeasaaren eläintarha		76	76	76							
80924 Nuorisotoimi		383	383	383							
80925 Liikuntatoimi		864	864	864							
80926 Kaupunginorkesteri		85	85	117							
80928 Työterveyskeskus		30	30	30							
80929 Tietokeskus		43	37	31							
80932 Sosiaali- ja terveysvirasto		9 500	9 500	9 500							
80933 Varhaiskasvatusvirasto		1 016	1 016	1 016							
80935 Kaupunkisuunnittelutoimi		762	762	762							
80936 Kiinteistötoimi		1 000	1 130	762							
80937 Rakennusvalvonta		610	463	463							
80938 Asuntotuotantotoimisto		43	43	43							
818 Helsingin kaupungin tukkutori	Menot	962	805	1 029	1 027	3 066	3 092	3 092	3 061	3 061	2 034
821 Kuntayhtymät	Menot	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130
822 Arvopaperit	Menot	5 085	5 492	5 492	6 305	6 305	6 509	6 509	5 492	5 492	5 085
829 Muu pääomatalous	Tulot	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
	Menot	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500	7 500
	Toimintak.	32 500	32 500	32 500	32 500	32 500	32 500	32 500	32 500	32 500	32 500
82903 Lähiörahastosta rahoitettavat kohteet (sis. kohtaan 829 Muu pääomatalous)	Menot	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
	Tulot	**140 570**	**140 570**	**140 570**	**140 570**	**140 570**	**140 570**	**140 570**	**140 570**	**140 570**	**140 570**
	Menot	**447 094**	**447 086**	**447 093**	**447 094**	**447 089**	**447 090**	**447 089**	**447 088**	**447 089**	**447 088**
	Netto	**-306 524**	**-306 516**	**-306 523**	**-306 524**	**-306 519**	**-306 520**	**-306 519**	**-306 518**	**-306 519**	**-306 518**

Strategian mukaiseen investointiraamiin on tehty vuodelle 2015 luvun 8.6 mukaiset indeksitarkistukset sekä lisätty lähiörahastosta rahoitettavat kohteet.

VIRASTOJEN JA LIIKELAITOSTEN KÄYTTÄMÄT AHJON DIAARINUMEROT

Asuntotuotantotoimisto talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-000801
Hankintakeskus talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002654
Helsingin Energia talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002655
Helsingin Satama talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002656
Helsingin Tukkutori talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002657
Kaupunginkanslia talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-000803
Kaupunginkirjasto talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002658
Kaupunginmuseo talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002660
Kaupunginorkesteri talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002662
Kaupunkisuunnitteluvirasto talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002663
Kiinteistövirasto talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002664
Korkeasaaren eläintarha talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002665
Kulttuurikeskus talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002666
Liikennelaitos (HKL) talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002667
Liikuntavirasto talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002668
Nuorisoasiainkeskus talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002669
Oiva Akatemia talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002670
Opetusvirasto talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002672
Palmia talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002673
Pelastuslaitos talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002674
Rakennusvalvontavirasto talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002675
Rakennusvirasto talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002676
Ruotsinkielinen työväenopisto talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002679
Sosiaali- ja terveysvirasto talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002680
Stara talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002681
Suomenkielinen työväenopisto talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002682
Taidemuseo talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002683
Talpa talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002685
Tarkastusvirasto talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002686
Tietokeskus talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002687
Työterveyskeskus talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002688
Varhaiskasvatusvirasto talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002689
Ympäristökeskus talousarvioehdotus 2015 ja taloussuunnitelmaehdotus vuosille 2015-2017	HEL 2014-002690